

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om genomförande av direktivet om öppna data

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om vidareutnyttjande av offentliga företags data samt en lag om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel. Dessutom föreslås det att lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet ändras. Syftet med propositionen är att genomföra kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn till de delar den gällande nationella lagstiftningen inte uppfyller dem.

Regleringen ska gälla data som organ inom offentliga sektorn innehar, forskningsmaterial som producerats med offentliga medel och som gjorts tillgängliga i datalager och data som innehas av offentliga företag med verksamhet inom vissa sektorerna är det offentliga företaget tillåter användning av data eller är skyldigt att tillåta vidareutnyttjande. De ändringar som föreslås i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet ska gälla värdefulla datamängder och data som uppdateras ofta eller i realtid. I lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data ska det föreskrivas allmänt om skyldigheter som gäller datasformat, användarvillkor och tillgänglighet. Skyldigheterna tillämpas när data som de offentliga företagen innehar vidareutnyttjas för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål. I lagen om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel ska det föreskrivas om skyldigheter som gäller format, användarvillkor och tillgänglighet. Skyldigheterna tillämpas när forskningsmaterial som producerats med offentliga medel vidareutnyttjas för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål.

Propositionen innehåller ett förslag till övergångsperiod i fråga om värdefulla datamängder, vilket ingår i medlemsstaternas nationella rörelsefrihet. Till andra delar grundar sig de bestämmelser som föreslås på direktivets lagstiftning som ska iakttas som förpliktande.

Lagen avses träda i kraft den 17 juli 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	6
3 Nuläge och bedömning av nuläget.....	13
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	17
4.1 De viktigaste förslagen.....	17
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	19
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	19
4.2.1.1 Konsekvenser för hushåll.....	19
4.2.1.2 Konsekvenser för företag	20
4.2.1.3 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	24
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	26
4.2.2.1 Ändringar som ska göras i offentlighetslagen och informationshanteringslagen	26
4.2.2.2 Konsekvenser av regleringen om forskningsmaterial	26
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser	27
4.2.3.1 Konsekvenser för forskarsamhället.....	27
4.2.3.2 Konsekvenser för informationshantering inom den offentliga förvaltningen	27
4.2.3.3 Konsekvenser för medborgarnas ställning i samhället och för det civila samhällets verksamhet	28
4.2.3.4 Konsekvenser för den nationella säkerheten och för dataskyddet	28
5 Alternativa handlingsvägar	29
5.1 Alternativen och deras konsekvenser	29
5.2 Planerade och genomförda åtgärder i andra medlemsstater	29
6 Remissvar	31
7 Specialmotivering	31
7.1 Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen	31
7.2 Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet.....	34
7.3 Lag om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data.....	36
7.4 Lag om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel.....	42
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	46
9 Ikraftträdande.....	47
10 Verkställighet och uppföljning	47
11 Förhållande till andra propositioner.....	48
11.1 Samband med andra propositioner.....	48
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	48
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	48
LAGFÖRSLAG	53
om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen	53
om ändring av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	54
om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data	55
om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel.....	59

BILAGOR.....	62
PARALLELLTEXTER	62
om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen	62
om ändring av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	64

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Syftet med denna proposition är att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (nedan direktivet om öppna data).

Direktivet har föregåtts av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (nedan PSI-direktivet, "Public Sector Information") av den 17 november 2003. Direktivet var en del av kommissionens handlingsplan eEurope 2002 COM (2001) 607, som syftade till att skapa unionsomfattande ramar för utnyttjandet av information från den offentliga sektorn. Eftersom minimibestämmelserna i PSI-direktivet som sådana redan ingick i Finlands nationella lagstiftning, i synnerhet i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen) och i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) förutsatte det direktivet inga ändringar i den nationella lagstiftningen.

Kommissionen skulle se över genomförandet av PSI-direktivet på nytt senast i juni 2008. Kommissionen utarbetade yttrandet COM (2009) 212, i vilket det konstaterades att det trots direktivet fortfarande fanns hinder för vidareutnyttjande av information från offentliga sektorn, och att PSI-direktivet bör ses över på nytt senast 2012 så att en noggrannare lägesbild kan skapas. I december 2011 gav kommissionen sitt förslag COM (2011) 877 om ändring av PSI-direktivet, och i juni 2013 utfärdade Europaparlamentet och rådet direktiv 2013/37/EU om ändring av direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. Genom förändringarna gjordes några nya informationshelheter från offentliga sektorn till föremål för vidareutnyttjande samt preciserades formaten för och prissättningen för informationen. Dessutom utvidgades PSI-direktivets tillämpningsområde till att omfatta muséer, bibliotek och arkiv.

Finland notifierade kommissionen om genomförandet av direktiv (EU) 2013/37 i oktober 2015 och i juni 2016 med hänvisning till nationell lagstiftning, inklusive lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen (634/2011). I oktober 2019 gjordes en tredje notifikation till kommissionen i fråga om artikel 5.1 i direktivet, i vilken det meddelades att lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, nedan informationshanteringslagen) ersätter lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen.

Eftersom tillämpningsområdet för det omarbetade direktivet om öppna data är vidare än för det tidigare PSI-direktivet och det innehåller mer detaljerade bestämmelser, förutsätter genomförandet av direktivet om öppna data ändringar i den nationella lagstiftningen.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Tillämpningen av PSI-direktivet ska enligt direktivet ses över på nytt före juli 2018. I september 2017 inledde kommissionen ett offentligt hörande om PSI-direktivet, som slutfördes i december 2017. Vid hörandet bad kommissionen om synpunkter på om direktivets mål har uppnåtts och hur direktivet bör utvecklas i fortsättningen. Den 28 november 2017 gav statsrådet E-skrivelsen

[E 114/2017 rd.](#) till riksdagen om hörandet och de svar som getts vid det. Enligt statsrådets åsikt har PSI-direktivet stött vidareutnyttjandet av information från offentliga sektorn, och i synnerhet gjort principerna och rutinerna för att öppna datalager mer enhetliga. Enligt E-skrivelsen hade Finland inte identifierat något betydande behov av ändringar i PSI-direktivet, men ansåg att det, om det anses nödvändigt att ändra direktivet, i det sammanhanget är viktigt att fästa vikt också vid öppnandet av allmännyttig information från privata sektorn. Vidare ansåg Finland det i allmänhet viktigt att främja utnyttjandet av, tillgängligheten till, vidareutnyttjandet av och kompatibiliteten hos information för att bygga Europeiska unionens dataekonomi.

I april 2018 offentliggjorde kommissionen utvärderingsdokumentet [SWD\(2018\) 145](#) och förslaget [COM\(2018\) 234](#) till omarbetning av direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. I utvärderingen konstaterade kommissionen att PSI-direktivet har varit ett effektivt och väsentligt redskap för att uppnå de huvudsakliga syftena. Syftena inkluderar skapandet av en marknad för digitalt innehåll baserat på information från offentliga sektorn, utnyttjandet av information över medlemsstatsgränser samt förebyggandet av en snedvridning av konkurrensen. I utvärderingen konstaterades det dock att den teknologiska utvecklingen innebär att ett fullvärdigt utnyttjande av information från offentliga sektorn förutsätter att programmeringsgränssnitt används, och att flera sådana uppgiftsslag ännu faller utanför direktivets tillämpningsområde för vilka ett vidareutnyttjande skulle medföra betydande nytta. Vidare ansåg kommissionen att exklusiva arrangemang var särskilt problematiska, att det bör föreskrivas närmare och tydligare om de avgifter som tas ut för att lämna ut uppgifter och att PSI-direktivets relation till andra unionsbestämmelser bör förtydligas.

Med anledning av kommissionens förslag gav statsrådet den 7 juni 2018 U-skrivelsen [U 35/2018 rd](#) till riksdagen. Statsrådet förhöll sig positivt till förslagets syfte, i synnerhet att direktivet utsträcks till att omfatta offentliga företag och forskningsmaterial. Det ansågs att de nationella målen för tillgänglighet till offentliga data pekar i samma riktning som i förslaget till direktiv. Statsrådet fäste dock vikt vid att direktivets ekonomiska konsekvenser bör utredas närmare och vid att förslaget innehåller flera avsnitt och formuleringar som är öppna för tolkning och som bör förtydligas under den fortsatta beredningen. Förvaltningsutskottet och stora utskottet förenade sig i statsrådets åsikt.

Beredning av propositionen

Statsminister Marins regering har som mål att göra öppen offentlig information till en bärande princip för hela informationspolitiken samt att fortsätta det målmedvetna öppnandet av offentliga datalager. Genomförandet av direktivet om öppna data främjar regeringsprogrammets syften, och det ingår i regeringens lagstiftningsprogram (Statsrådets publikationer 2020:1).

Den 24 april 2020 tillsatte finansministeriet två arbetsgrupper för att bereda genomförandet av direktivet om öppna data: en lagstiftningsgrupp och en sakkunniggrupp. Handlingarna om tillsättandet av arbetsgrupperna är offentligt tillgängliga på finska på adressen <https://vm.fi/hankkeet> med beteckningarna [VM055:00/2020](#) (lagstiftningsgruppen) ja [VM054:00/2020](#) (sakkunniggruppen). [Beredningsmaterialet för propositionen finns offentligt tillgängliga på adressen <https://vm.fi/hankkeet> med beteckningen [VM100:00/2020](#).]

Förslag till medlemmar i lagstiftningsarbetsgruppen begärdes av statsrådets kansli, utrikesministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet och finansministeriet. Med undantag av undervisningsministeriet var alla de organisationerna representerade i arbetsgruppen.

Utrikesministeriet lämnade dock arbetsgruppens arbete den 2 juni 2020. En sakkunnig från undervisnings- och kulturministeriet deltog i lagstiftningsgruppens möten den 18 augusti 2020 och den 1 september 2020. Tjänstemän vid undervisnings- och kulturministeriet har också deltagit i tjänstemannaberedningen av författningarna. Lagstiftningsgruppens uppdrag var att bereda sådana ändringar i den nationella lagstiftningen som genomförandet av direktivet om öppna data förutsätter och som främjar regeringens mål som nämns ovan. Arbetsgruppen skulle särskilt för regeringens proposition bereda utkast till lagförslag, utkast till specialmotivering till lagförslagen, ett utkast till avsnitten om de viktigaste förslagen och de huvudsakliga konsekvenserna samt eventuellt en bedömning av andra nationella handlingsvägar för det nationella genomförandet. Arbetsgruppens överlät sitt betänkande till finansministeriet den 29 september 2020. Betänkandet är offentligt tillgängligt på adressen <https://vm.fi/hankkeet> med beteckningen [VM055:00/2020](https://vm.fi/hankkeet).

Förslag till medlemmar i sakkunnigarbetsgruppen begärdes av statsrådets kansli, utrikesministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet och finansministeriet. Med undantag för utrikesministeriet var alla de organisationerna representerade i arbetsgruppen.

Sakkunnigarbetsgruppens uppdrag i den första fasen av arbetet har varit att stödja beredningen av de nationella författningar som genomförandet av direktivet om öppna data förutsätter och att i detta syfte producera sådana nationella tekniska och funktionella riktlinjer som främjar regeringens mål som nämns ovan. Arbetsgruppens uppgift har i synnerhet varit att stödja lagstiftningsarbetsgruppen och tjänstemannaberedningen av regeringens proposition samt att producera konsekvensbedömningar för genomförandet av direktivet. Arbetsgruppens mandattid fortgår till den 31 december 2021. Efter att regeringens proposition ges är arbetsgruppens uppgift att stödja det nationella genomförandet och rapporteringen.

Den 18 juni 2020 överlät sakkunnigarbetsgruppen en mellanrapport om utredningar och riktlinjer för beredningen till finansministeriet. Betänkandet är offentligt tillgängligt på adressen <https://vm.fi/hankkeet> med beteckningen [VM054:00/2020](https://vm.fi/hankkeet).

Utkastet till proposition sändes ut på remiss från den 12 oktober till den XX november 2020. Utlåtanden begärdes av ett stort antal instanser i offentliga sektorn, såsom alla ministerier, alla kommuner, landskapsförbund och högskolor samt andra företrädare för vetenskaps- och forskningssamfundet, statsägda och offentliga företag och organisationer som företräder offentligt ägda företag.–

[Uppgifterna om remissrundan och de senare beredningsfaserna kompletteras under den fortsatta beredningen av propositionen.]

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

Inledning

Syftet med direktivet om öppna data är att främja vidareutnyttjandet av all information från offentliga sektorn för kommersiella och icke-kommersiella syften. Direktivet är en del av åtgärderna för att utveckla den europeiska dataekonomin enligt kommissionens meddelande [COM\(2017\) 228](#) om halvtidsöversynen av genomförandet av strategin för den digitala inre marknaden. I direktivet behandlas rutiner och förfaranden för vidareutnyttjande av information,

och det inverkar inte på sådana nationella bestämmelser eller unionsbestämmelser i vilka tillgängligheten till handlingar begränsas till exempel för att skydda personuppgifter eller nationell säkerhet. Direktivet inverkar inte heller på internationella förpliktelser som har samband med tillgängligheten till och utnyttjandet av handlingar, såsom internationella fördrag om industriella rättigheter och upphovsrättigheter.

Öppna data uppfattas vanligen så att det avser information i öppna dataformat som fritt kan utnyttjas eller delas i vilket som helst syfte. Typiskt sett förknippas öppna data också med att de kan utnyttjas avgiftsfritt. I direktivet är det i första hand fråga om vidareutnyttjande av information från offentliga sektorn, och i andra hand om öppna data. Utöver att direktivets tillämpningsområde begränsas till att endast omfatta offentliga sektorn, offentliga företag och forskningsmaterial innehåller direktivet också bestämmelser om vidareutnyttjande av information mot avgift. Vidare innehåller direktivet ingen absolut förpliktelse att tillämpa öppna filformat.

De viktigaste ändringarna i det omarbetade direktivet är att direktivets tillämpningsområde har utvidgats till att omfatta handlingar som finns hos offentliga företag i vissa branscher och forskningsmaterial som produceras med offentliga medel, striktare begränsningar för villkor som ställs upp för vidareutnyttjande av handlingar och för exklusiva avtal samt bestämmelser om värdefulla dataset. Värdefulla dataset har ett särskilt socialt eller ekonomiskt värde, och högre krav ställs på tillgängliggörandet av dem än för andra datamängder. Makten att utfärda delegerade akter och genomförandeakter har delegerats till kommissionen. I delegerade akter kan bilaga I till direktivet ändras genom att till den fogas nya tematiska kategorier av värdefulla dataset, och i genomförandeakter fastställs utifrån de tematiska kategorierna en närmare förteckning över värdefulla dataset samt arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dem. Vidare förpliktar direktivet till användning av programmeringsgränssnitt (*API:er*) att tillhandahålla data som uppdateras ofta eller i realtid (*dynamiska data*) ofta och i realtid samt att göra de värdefulla dataset som nämns ovan tillgängliga.

I direktivet anges en miniminivå som medlemsstaterna ska uppnå. I skäl 18 och 19 i ingressen sägs det att medlemsstaternas befintliga bestämmelser som går längre än minimiharmoniseringen har företräde samt uppmanas medlemsstaterna att också vidta åtgärder som går längre än minimiharmoniseringen.

Allmänna bestämmelser

I artikel 1 i direktivet föreskrivs det om direktivets tillämpningsområde. Enligt artikel 1.1 tillämpas direktivet på handlingar som innehas av offentliga sektorn, på handlingar som innehas av offentliga företag som är verksamma inom vissa branscher samt på forskningsdata i enlighet med villkoren i artikel 10.2.

Med *offentlig myndighet* avses statliga, regionala eller lokala myndigheter, offentligrättsliga organ eller sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera sådana organ. Med *offentligrättsligt organ* avses organ som har inrättats särskilt för att tillgodose behov i det allmännas intresse, utan industriell eller kommersiell karaktär, som är juridiska personer, och i vilka myndigheter eller andra offentligrättsliga organ utövar bestämmanderätt, tillsynsbefogenhet eller förvaltningsbefogenhet. Termen omfattar mer än självständiga offentligrättsliga organ, om vilkas verksamhet det uttryckligen föreskrivs i lag. Också självständiga offentligrättsliga organ är alltså sådana offentligrättsliga organ som avses i direktivet. Med *offentligt företag* avses företag som är verksamma inom de branscher som anges i artikel 1.1 b och över vilket de

offentliga myndigheterna har ett direkt eller indirekt bestämmande inflytande till följd av ägarförhållande, finansiellt deltagande eller gällande regler. Med forskningsdata avses andra handlingar i digitalt format än vetenskapliga publikationer, som samlas in eller framställs inom ramen för vetenskaplig forskningsverksamhet och som används som bevis i forskningsprocessen eller som i forskarvärlden är allmänt accepterade som nödvändiga för att validera forskningsrön och forskningsresultat. För tydlighetens skull kallas sådana forskningsdata som avses i direktivet i denna proposition *forskningsmaterial*.

Enligt artikel 1.1 b i direktivet tillämpas direktivet på handlingar som innehas av offentliga företag som är verksamma

- i de branscher som definieras i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2014/25 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (nedan försörjningsdirektivet),
- i enlighet med artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70 (EU:s kollektivtrafikförordning),
- som lufttrafikföretag som fullgör en allmän trafikplikt enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen, eller
- som rederier som fullgör en allmän trafikplikt enligt artikel 4 i Europarådets förordning om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet inom medlemsstaterna (cabotage).

Bestämmelserna om offentliga företag och forskningsmaterial är nya i direktivet om öppna data. Det tidigare PSI-direktivet tillämpades endast på handlingar från offentliga myndigheter.

I artikel 1.2 i direktivet lämnas utanför direktivets tillämpningsområde handlingar som innehas av offentliga sektorn, vars tillhandahållande inte omfattas av den offentliga verksamhet som bedrivs av de berörda offentliga myndigheterna, såsom den definieras i lagstiftning i medlemsstaten. Vidare lämnas i den artikeln utanför tillämpningsområdet handlingar som innehas av offentliga företag och som framställs utanför ramen för tillhandahållandet av tjänster av allmänt intresse enligt definitionen i lagstiftning eller andra bindande regler i medlemsstaten eller som har anknytning till verksamheter som i enlighet med artikel 34 i direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (nedan upphandlingsdirektivet) inte omfattas av upphandlingsreglerna.

Direktivet tillämpas inte på handlingar till vilka tredje man innehar immateriella rättigheter, handlingar, såsom känsliga uppgifter, som är undantagna från tillgång enligt medlemsstaternas bestämmelser om tillgång, handlingar som berör offentlig radio- och TV-verksamhet eller handlingar som innehas av andra kulturinstitutioner än bibliotek, museer och arkiv. Direktivet tillämpas inte heller på logotyper, heraldiska vapen och insignier, och inte heller på handlingar som innehas av läroanstalter eller organisationer som bedriver eller finansierar forskning med undantag av forskningsdata enligt artikel 10.2.

I artikel 1.3 i direktivet föreskrivs det att direktivet bygger på och inte påverkar unionens och nationella bestämmelser om tillgång. I artikel 1.4 i direktivet föreskrivs det att direktivet bygger på och inte påverkar unionens och nationella bestämmelser om förfarande för tillgång till handlingar. Enligt artikel 1.5 i direktivet ska skyldigheterna enligt direktivet endast tillämpas i den

mån de är förenliga med bestämmelserna i internationella avtal om skydd av immateriella rättigheter.

I artikel 1.6 i direktivet ingår en ny bestämmelse, enligt vilken databasproducents rätt enligt artikel 7.1 i direktiv 96/9/EG om rättsligt skydd för databaser inte får utövas av offentliga myndigheter för att förhindra vidareutnyttjande av handlingar eller begränsa vidareutnyttjandet i högre grad än vad som anges i direktivet.

I artikel 2 i direktivet föreskrivs det om definitioner i direktivet.

I artikel 3 i direktivet föreskrivs det om den allmänna principen i direktivet: medlemsstaterna ska säkerställa att handlingar som omfattas av detta direktivs tillämpningsområde i enlighet med artikel 1 kan vidareutnyttjas för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål i enlighet med kapitlen III och IV, det vill säga artikel 5–12. I artikeln preciseras det också att när det gäller handlingar till vilka bibliotek, museer och arkiv innehar immateriella rättigheter och handlingar som innehas av offentliga företag ska det, i det fall vidareutnyttjande av sådana handlingar tillåts, säkerställas att dessa handlingar kan vidareutnyttjas i enlighet med kapitlen III och IV. I artikeln förtydligas förhållandet mellan kapitel II, det vill säga artikel 4, och direktivets tillämpningsområde, eftersom artikel 4 endast tillämpas på offentliga myndigheter.

Förfaranden för vidareutnyttjande

I artikel 4 i direktivet föreskrivs det närmare om behandling av begäran om vidareutnyttjande. I förhållande till PSI-direktivet har endast små, främst tekniska ändringar gjorts i artikeln. Om det inte nationellt har fastställts några tidsfrister eller andra regler för tillhandahållande inom rimlig tid av handlingar är tidsfristen för behandling av begäran 20 arbetsdagar, och den får förlängas med ytterligare 20 arbetsdagar för begäranden som är omfattande eller komplicerade. Om en begäran om vidareutnyttjande inte godkänns, ska sökanden ges en skriftlig motivering och ha rätt att söka ändring i beslutet. Om ett negativt beslut motiveras med att tredje parter har immateriella rättigheter till handlingen, ska sökanden underrättas vem som är rättsinnehavare. Medlemsstaterna ska också tillhandahålla information och rådgivning om rättigheterna enligt direktivet. Artikeln tillämpas inte på offentliga företag, utbildningsanstalter, organisationer som bedriver forskning och organisationer som finansierar forskning.

I artikel 5 i direktivet föreskrivs om de format i vilka handlingar ska göras tillgängliga. Vissa ändringar har gjorts i artikeln, av vilka de viktigaste är tillägget om tillgänglighet på elektronisk väg i huvudregeln i artikel 5.1 samt bestämmelserna om tillgänglighet för dynamiska data och värdefulla datamängder. De nya bestämmelserna i artikeln beskrivs i huvuddrag nedan.

Enligt artikel 5.1 i direktivet ska offentliga myndigheter och offentliga företag göra sina handlingar tillgängliga i alla befintliga format och alla befintliga språkversioner. Om det är möjligt och lämpligt, ska handlingarna också göras tillgängliga på elektronisk väg, i format som är öppna, maskinläsbara, tillgängliga, sökbara och som kan vidareutnyttjas. Handlingarna ska göras tillgängliga tillsammans med tillhörande metadata, och både format och metadata ska, när så är möjligt, vara förenliga med formella öppna standarder.

Den finska språkversionen av artikel 5.1 i direktivet avviker från de engelska och svenska språkversionerna i fråga om tvånget att tillhandahålla handlingar på elektronisk väg. Enligt den finska språkversionen ska handlingar "asetettava saataville sähköisessä muodossa kaikissa jo olemassa olevissa esitysmuodoissa ja kaikkina jo olemassa olevina kielitoisintoina ja, silloin kun se on

mahdollista ja tarkoituksenmukaista, sellaisissa esitysmuodoissa, jotka ovat avoimia, koneellisesti luettavissa sekä saatavissa, löydettävissä ja uudelleenkäytettävissä, yhdessä niitä koskevien metatietojen kanssa”. Enligt den finska språkversionen är tillgänglighet på elektronisk väg alltså en absolut förutsättning utöver alla befintliga format och språkversioner, medan tillgänglighet på elektronisk väg enligt de engelska och svenska språkversionerna ska tillämpas endast om det är möjligt och lämpligt. Enligt artikel 5.1 i den engelska språkversionen av direktivet “public sector bodies and public undertakings shall make their documents available in any pre-existing format or language and, where possible and appropriate, by electronic means, in formats that are open, machine-readable, accessible, findable and re-usable.” Enligt artikel 5.1 i den svenska språkversionen ska ”offentliga myndigheter och offentliga företag [ska] göra sina handlingar tillgängliga i befintliga format och språkversioner samt, om möjligt och lämpligt, på elektronisk väg, i format som är öppna, maskinläsbara, tillgängliga, sökbara och som kan vidareutnyttjas”.

Enligt skäl 33 i ingressen till direktivet i den finska språkversionen av direktivet ”julkisen sektorin elinten olisi asetettava asiakirjat saataville kaikissa jo olemassa olevissa muodoissa tai kaikkina jo olemassa olevina kielitoisintoina, sähköisessä muodossa, mikäli tämä on mahdollista ja tarkoituksenmukaista”. Enligt samma skäl i den engelska språkversionen “public sector bodies should make documents available in any pre-existing format or language, through electronic means where possible and appropriate.” Enligt den svenska språkversionen ”bör de offentliga myndigheterna göra handlingarna [är] tillgängliga i alla redan befintliga format och språkversioner, genom elektroniska medel om så är möjligt och lämpligt.” Utifrån en helhetsbedömning av de olika språkversionerna bör tillgänglighet på elektronisk väg alltså inte betraktas som en absolut förutsättning.

I artikel 5.2 i direktivet föreskrivs det att medlemsstaterna ska uppmuntra offentliga myndigheter och offentliga företag att framställa handlingar som omfattas av detta direktiv och göra dem tillgängliga i enlighet med principen om ”inbyggd öppenhet och öppenhet som standard”.

Artikel 5.5 och 5.6 i direktivet innehåller nya bestämmelser om dynamiska data. Med dynamiska data avses handlingar i digitalt format, som uppdateras ofta eller i realtid, särskilt på grund av deras volatilitet eller snabba åldrande. Data som genereras av sensorer betraktas vanligtvis som dynamiska data. Offentliga myndigheter ska göra sådana handlingar tillgängliga för vidareutnyttjande omedelbart efter insamlingen genom lämpliga API:er och, i förekommande fall, som en bulknedladdning (bulk download). Åtgärderna ska dock inte ske omedelbart om det är tekniskt eller ekonomiskt oskäligt. Informationen ska dock göras tillgänglig så att utnyttjandet av den inte otillbörligen försvåras.

Enligt artikel 5.7 i direktivet ska punkterna 1–6 tillämpas också på handlingar som innehas av offentliga företag.–

Enligt artikel 5.8 i direktivet ska värdefulla dataset, som förtecknas i enlighet med artikel 14.1, ska göras tillgängliga för vidareutnyttjande i maskinläsbart format via lämpliga API:er och, i förekommande fall, som en bulknedladdning.

Avgiftsprinciper

I artikel 6 i direktivet föreskrivs det om avgifter för vidareutnyttjande av handlingar. Vissa preciseringar har gjorts i artikeln. Dessutom ingår där nya bestämmelsehelheter om avgiftsfrihet för forskningsdata och värdefulla datamängder samt om avgifter som tillämpas på handlingar som innehas av offentliga företag.

Offentliga myndigheter får ta ut avgifter som motsvarar marginalkostnaderna för reproduktion, tillhandahållande och spridning av handlingar samt för avidentifiering av personuppgifter och åtgärder för att skydda konfidentiell affärsinformation. Offentliga företag och offentliga myndigheter som är skyldiga att generera intäkter för att täcka en väsentlig del av sina kostnader kopplade till den offentliga verksamheten får ta ut avgifter för vilka de samlade intäkterna över en redovisningsperiod dock inte får överskrida ett maximibelopp som kan innefatta

- kostnaderna för insamling, framställning, reproduktion, spridning och datalagring av handlingarna,
- en rimlig avkastning på investeringar, som beräknas som en procentandel av de kostnader som nämns ovan och som utgörs av Europeiska centralbankens fasta ränta för finansmarknadsoperationer ökad med fem procentenheter, och
- i tillämpliga fall kostnaden för avidentifiering av personuppgifter och åtgärder för att skydda konfidentiell affärsinformation.

För vidareutnyttjande av forskningsdata som avses i artikel 10.2 i direktivet och värdefulla datamängder får dock inga avgifter alls tas ut.

Bibliotek, arkiv och muséer får ta ut avgifter på samma sätt som de offentliga företag och offentliga myndigheter som nämns ovan som är skyldiga att generera intäkter för att täcka en väsentlig del av sina kostnader kopplade till den offentliga verksamheten men i avgifterna, på vilka också en rimlig avkastning beräknas, får ingå kostnader för lagring av uppgifterna och utredande av rättsinnehavarna. I artikel 14.4 i direktivet föreskrivs det dessutom att bibliotek, arkiv och muséer får ta ut avgifter som bestäms på det sättet också för vidareutnyttjande av värdefulla datamängder.

Öppenhet, standardiserade licenser och praktiska arrangemang

I artikel 7 i direktivet föreskrivs det om öppenheten i beräkningsgrunderna för de avgifter som tas ut för vidareutnyttjande och om offentliggörande av dem, och om att offentliga myndigheter ska informera sökande som begärt att få vidareutnyttja handlingar om hur de kan få beslut eller förfaranden som påverkar dem överprövade. I artikeln har främst gjorts några tekniska ändringar. Bestämmelsen berör dock också handlingar som innehas av offentliga företag, och till den delen är det fråga om en ny bestämmelse.

I artikel 8 i direktivet föreskrivs det om villkor som ska ställas upp för vidareutnyttjande. Artikeln har ändrats så att i den betonas principen att vidareutnyttjande av handlingar inte får underkastas villkor såvida inte dessa villkor är objektiva, proportionella, icke-diskriminerande och motiverade av ett allmänintresse. I PSI-direktivet föreskrevs det att villkor får ställas upp, men att de inte i onödan får begränsa vidareutnyttjandet av handlingar eller konkurrensen. De medlemsstater som använder standardiserade tillstånd för utnyttjande av data, det vill säga licenser, ska erbjuda dem i digitalt format och så att de behandlas på elektronisk väg, för att underlätta ansökan om tillstånd. Medlemsstaterna ska dessutom uppmuntra användning av sådana standardiserade licenser. Bestämmelsen ska dessutom beröra data och forskningsdata som innehas av offentliga företag, och till den delen är det fråga om en ny bestämmelse.

I artikel 9 i direktivet föreskrivs det om praktiska arrangemang för att främja och underlätta vidareutnyttjande av handlingar. Nya praktiska arrangemang är underlättandet av sökning på flera språk efter handlingar genom att möjliggöra sammanställning av metadata på unionsnivå

samt att i samarbete med kommissionen fortsätta ansträngningarna för att förenkla tillgången till dataset, särskilt genom att tillhandahålla en enda åtkomstpunkt via vilken dataset som innehåser av offentliga myndigheter görs tillgängliga.

Forskningsdata

I den nya artikel 10 i direktivet föreskrivs det om öppen tillgång till forskningsdata, det vill säga forskningsmaterial. Enligt artikel 10 i direktivet ska medlemsstaterna stödja tillgången till forskningsdata genom att anta nationella strategier och relevanta åtgärder som syftar till att göra offentligt finansierade forskningsdata tillgängliga (strategier för öppen tillgång) enligt principen öppenhet som standard och i enlighet med Fairprincipen (möjliga att hitta, komma åt, kombinera och återanvända). Enligt artikel 10.2 i direktivet ska sådant forskningsmaterial kunna vidareutnyttjas för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål i enlighet med kapitlen III och IV, det vill säga artikel 5–12, i den mån de är offentligt finansierade och forskare, organisationer som bedriver forskning eller organisationer som finansierar forskning redan har gjort dem tillgängliga för allmänheten via ett institutionellt eller ämnesbaserat register. I det sammanhanget ska berättigade kommersiella intressen, kunskapsöverföring och befintliga immateriella rättigheter beaktas. Artikel 10 i direktivet utgör en ny bestämmelse i sin helhet.

Icke-diskriminering och konkurrensbestämmelser

I artikel 11 i direktivet föreskrivs det att villkoren för vidareutnyttjande av handlingar ska vara icke-diskriminerande. Artikel 11 har preciserats så att villkoren för gränsöverskridande vidareutnyttjande ska vara icke-diskriminerande i förhållande till annat vidareutnyttjande.

I artikel 12 i direktivet föreskrivs det om exklusiva avtal för vidareutnyttjande av handlingar. Kontrakt eller andra avtal som innehåller beviljande av ensamrätt är ogiltiga, om de inte är nödvändiga för tillhandahållandet av en tjänst av allmänt intresse. Exklusiva avtal ska omprövas regelbundet, och deras innehåll och existens ska offentliggöras online. En ny helhet som det föreskrivs om i det omarbetade direktivet är arrangemang som, utan att uttryckligen bevilja en exklusiv rättighet, syftar till en begränsad tillgång till handlingar.

Vidare föreskrivs det i artikeln om exklusiva avtals upphörande, och tidsfristerna för det har uppdaterats.

Värdefulla dataset

Artiklarna 13 och 14 om värdefulla dataset är nya. Enligt artikel 13 i direktivet anges en förteckning över tematiska kategorier av värdefulla dataset. Vidare ges kommissionen i artikeln befogenhet att anta delegerade akter för att lägga till nya tematiska kategorier av värdefulla dataset.

I artikel 14 i direktivet föreskrivs det närmare om värdefulla dataset. De ska vara tillgängliga avgiftsfritt, vara maskinläsbara, tillhandahållas via gränssnitt för tillämpningsprogram och i förekommande fall som en bulknedladdning (bulk download). Kommissionen antar genomförandeakter i vilka det fastställs en närmare förteckning värdefulla dataset som ingår i de tematiska kategorier som anges i bilaga I till direktivet och som fastställs i delegerade akter, samt praktiska arrangemang för att tillåta offentliggörande och vidareutnyttjande av värdefulla dataset.

I artikeln föreskrivs det också om de egenskaper utifrån vilka kommissionen i sina genomförandeakter ska fastställa närmare definitioner av värdefulla dataset. Bedömningen ska utgå från

datasetens potential att skapa viktiga socioekonomiska eller miljömässiga fördelar och innovativa tjänster, gynna ett stort antal användare, i synnerhet små och medelstora företag, bidra till att generera intäkter, och kombineras med andra dataset. I artikeln föreskrivs det också närmare om de sätt på vilka kommissionen utför bedömningen och bereder genomförandeakterna.

I artikeln föreskrivs det också om möjligheten för medlemsstaterna att föreskriva om en övergångsperiod på högst två år i fråga om avgiftsfriheten för värdefulla dataset, om den har betydande budgetkonsekvenser för sådana offentliga myndigheter som är skyldiga att generera intäkter för att täcka en väsentlig del av sina kostnader kopplade till den offentliga verksamheten. Övergångsperioden gäller endast sådana myndigheter och endast kravet på avgiftsfrihet för värdefulla dataset.

Slutbestämmelser

I artikel 15 i direktivet föreskrivs det om under vilka förutsättningar kommissionen får anta delegerade akter och den befogenheten återkallas. I artikel 16 i direktivet ges kommittén för öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn i uppdrag att biträda kommissionen vid genomförandet av direktivet.

I artikel 17 i direktivet föreskrivs det att direktivet ska genomföras senast den 17 juli 2021. I artikel 18 i direktivet föreskrivs det om kommissionens uppdrag att utvärdera direktivet. Utvärderingen ska göras tidigast den 17 juli 2025.

Artikel 19-21 i direktivet gäller upphävande av det tidigare direktivet, direktivets ikraftträdande och det faktum att direktivet riktar sig till alla medlemsstater.

Kommissionens delegerade akter och genomförandeakter

[Akternas innehåll preciseras efter remissrundan]

3 Nuläge och bedömning av nuläget

I informationshanteringslagen finns allmänna bestämmelser om förvaltning av information som innehas av myndigheter, tillgänglighet till information samt överlåtelse av information via tekniska gränssnitt. Informationshanteringslagens huvudsakliga syfte är att främja en god informationsförvaltnings sed samt interoperabiliteten mellan informationssystem och informationslager, men genom informationshanteringslagen främjas också vidareutnyttjandet av information från myndigheter genom att det förutsätts att handlingar ska omvandlas till elektroniskt och maskinläsbart format samt genom att det möjliggörs att information lämnas ut via tekniska gränssnitt också till andra än myndigheter. I lagar om specifika organisationer och funktioner föreskrivs det om olika enskilda informationssystem, databehandlingsrättigheter och andra frågor som berör informationshantering samt om rätten att behandla personuppgifter.

Allmänna bestämmelser om offentlighet och sekretess för myndigheters handlingar finns i offentlighetslagen, som tillämpas på myndigheter och på andra än myndigheter när de utövar offentlig makt. I speciallagar föreskrivs det dessutom om tillämpning av offentlighetslagen helt eller delvis på vissa aktörer eller handlingar, som inte annars hör till lagens tillämpningsområde. Offentlighetslagen tillämpas till exempel med stöd av 30 § 2 mom. i universitetslagen (558/2009) på universitetens och studentkårernas verksamhet. Användningen av en offentlig handling från en myndighet kan dock begränsas av eventuella andra rättigheter och skyldigheter

som berör handlingen och om vilka det föreskrivs någon annanstans i lag. Trots att vidareutnyttjande inte hör till de syften som särskilt anges i 3 § i offentlighetslagen, är utgångspunkten i offentlighetslagen att metoderna eller syftena för användning av offentliga sektorns informationsbas inte begränsas. Utgångspunkten i offentlighetslagen är att den som begär information inte behöver utreda sin identitet eller motivera sin begäran.

Det finns i och för sig inga allmänna nationella bestämmelser om vidareutnyttjande av information eller rätten till vidareutnyttjande av information. En del bestämmelser i syfte att möjliggöra vidareutnyttjande av information finns i sektoriell speciallagstiftning. Exempelvis i lagen om transportservice (320/2017) föreskrivs det att trafikidkare ska erbjuda data väsentlig information som brör transporttjänsterna för vidareutnyttjande. I lagen föreskrivs det dock inte om vidareutnyttjandets syfte, utan endast om att informationen ska vara fritt tillgänglig.

Det gällande PSI-direktivet förutsatte inga betydande ändringar i lagstiftningen. I samband med genomförandet notifierade Finland kommissionen om att den gällande lagstiftningen redan uppfyller, och delvis också går längre än, miniminivån enligt direktivet. Bestämmelsen om maxiavgifter enligt artikel 6 i PSI-direktivet förutsatte dock en precisering i bestämmelsen om avgifter för kopior av handlingar, som genomfördes genom en ändring av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (495/2005). Direktivet om ändring av PSI-direktivet förutsatte inte heller några betydande ändringar i lagstiftningen. I samband med att informationshanteringslagen stiftades preciserades dock genomförandet genom att till lagen fogades en förutsättning enligt artikel 5 i direktivet att myndighetshandlingar ska vara tillgängliga elektroniskt och i olika format, i synnerhet i maskinläsbar form.

I det omarbetade direktivet om öppna data är merparten av bestämmelserna oförändrade. De viktigaste ändringarna ur den nationella rättens perspektiv är bestämmelserna om värdefulla dataset och dynamiska data samt utvidgningen av tillämpningsområdet till att omfatta offentliga företag och forskningsdata som producerats med offentliga medel, på vilka offentlighetslagen och informationshanteringslagen endast tillämpas delvis och i vissa avgränsade fall.

Enligt artiklarna 1.1, 1.2, 2.2 och 2.2 tillämpas direktivet på handlingar som innehas av offentliga sektorn, som det är en offentlig myndighets uppgift att lämna ut enligt nationell rätt. Med offentlig myndighet avses i direktivet statliga, regionala eller lokala myndigheter och offentlighetsorgan eller sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller av ett eller flera sådana offentlighetsorgan. Allmänna nationella lagar kan också omfatta sådana aktörer som inte på grund av sin organisationsform omfattas av direktivets tillämpningsområde; enligt 4 § 2 mom. i offentlighetslagen tillämpas den också på andra än myndigheter när de utövar offentlig makt, och enligt 3 § 4 mom. i informationshanteringslagen tillämpas 22–27 § i den också på andra än myndigheter när de sköter en offentlig förvaltningsuppgift. Genomförandet av det gällande PSI-direktivet har alltså baserat sig på lagstiftning med ett vidare tillämpningsområde än det som anges i direktivet.

I direktivet definieras offentlighetsorgan i artikel 2.2 som hörande till den offentliga sektorn och därmed till direktivets tillämpningsområde, men nationellt hör sådana organ inte i och för sig till offentlighetslagens tillämpningsområde annat än med stöd av 4 § 2 mom. i offentlighetslagen när de utövar offentlig makt, om de inte samtidigt också är sådana myndigheter som anges i 4 § 1 mom. 1-8 punkten, och de hör inte till informationshanteringslagens tillämpningsområde annat än med stöd av 3 § 4 mom. i den när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Ett sådant offentlighetsorgan som avses i direktivet men som inte har någon sådan uppgift som anges i offentlighetslagen eller någon annanstans i den nationella rätten att utfärda och lämna ut någon handling hör inte till direktivets tillämpningsområde.

Tillämpningsområdet för direktivet om öppna data är vidare än tillämpningsområdet för PSI-direktivet, eftersom det också tillämpas på handlingar från offentliga företag som verkar inom vissa branscher (artikel 1.1 b), samt på forskningsdata (artikel 1.1 c). Eftersom aktörer som innehar sådana handlingar inte till alla delar hör till tillämpningsområdet för offentlighetslagen och informationshanteringslagen, behövs nya nationella bestämmelser.

Enligt artikel 1.6 i direktivet får databasproducents rätt enligt artikel 7.1 i direktiv 96/9/EG om rättsligt skydd för databaser inte utövas av offentliga myndigheter för att förhindra vidareutnyttjande av handlingar eller begränsa vidareutnyttjandet i högre grad än vad som anges i direktivet. Nationella bestämmelser om rätten till databaser finns i 49 § i upphovsrättslagen (404/1961), enligt vilken den som har framställt en databas vars innehåll är sådant att det har krävts en väsentlig insats för att anskaffa, granska eller presentera det har uteslutande rätt att förfoga över arbetets hela innehåll eller över en kvalitativt eller kvantitativt sett väsentlig del av det genom att framställa exemplar och göra det tillgängligt för allmänheten. Avsikten med preciseringen av direktivets tillämpningsområde är dock inte att begränsa rätten till databaser, utan genom bestämmelsen förtydligas direktivets förhållande till övrig EU-lagstiftning. Till den delen bedöms det inte finnas något behov att ändra de nationella bestämmelserna.

I artikel 4 i direktivet föreskrivs det om myndighetens behandling av begäran om vidareutnyttjande. Artikel 4 gäller inte offentliga företag eller forskningsdata. Om det inte nationellt har fastställts några tidsfrister eller andra regler för tillhandahållande inom rimlig tid av handlingar, ska enligt artikeln ett nekande beslut motiveras och det ska kunna överprövas hos en opartisk omprövningsmyndighet. Beslutet ska ges inom 20 arbetsdagar från det att begäran inkommit, och för begäranden som är omfattande eller komplicerade får den tidsfristen förlängas med ytterligare 20 arbetsdagar. Det finns dock redan nationella bestämmelser om förfarandet och tidsfristerna för utlämnande och tillställande av handlingar, och de nationella bestämmelserna uppfyller till den delen förutsättningarna enligt artikel 4 i direktivet. Bestämmelserna finns i 14 § i offentlighetslagen.

Enligt 14 § i offentlighetslagen avgörs en begäran om vidareutnyttjande av den myndighet som innehar handlingen. En myndighet som vägrar lämna ut en handling ska meddela den som gjort begäran vad vägran beror på och ge upplysningar om rätten att, om den som gjort begäran så önskar, föra ärendet till myndigheten för avgörande. Myndigheten ska behandla ärendet utan dröjsmål och ge uppgifter ur en offentlig handling så snart som möjligt, dock senast inom två veckor efter att myndigheten har mottagit begäran. Om det krävs specialåtgärder eller större arbetsmängd än normalt för att behandla ärendet, ska ärendet avgöras inom en månad. Enligt 43 § i förvaltningslagen (434/2003) ska beslutet ges skriftligen jämte besväransvisning, och det ska motiveras. Ändring får sökas i beslutet på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019, nedan förvaltningsprocesslagen). De befintliga bestämmelserna i offentlighetslagen, förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen uppfyller minimikraven i artikel 4 i direktivet också i fråga om förfarandet för nekande beslut och överprövning.

I artikel 5.1 i direktivet föreskrivs det om tillgänglighet och format för handlingar. Nationella bestämmelser om utlämnande av handlingar som innehas av myndigheter finns i offentlighetslagen, och enligt 16 § har den som begär uppgifter rätt att få alla offentliga handlingar oberoende av format, inklusive språkversioner. I 19 § i informationshanteringslagen föreskrivs det om omvandling av informationsmaterial till elektroniskt format och materialens tillgänglighet. Enligt 2 mom. ska myndigheten ombesörja att informationsmaterialet är tillgängligt och att materialet inklusive beskrivningsuppgifter kan utnyttjas i ett allmänt maskinläsbart format, om materialet direkt från originalformatet kan omvandlas till maskinläsbart format. I fråga om myndighetshandlingar motsvarar de nationella bestämmelserna artikel 5.1 i direktivet, och med beaktande av undantagsbestämmelsen i artikel 5.3 är de också mer förpliktande än direktivet. Det finns

dock inga nationella bestämmelser om tillgänglighet och format för offentliga företags handlingar, utan till den delen behövs nya bestämmelser.

I artikel 5 i direktivet finns vidare nya bestämmelser om dynamiska data och värdefulla dataset, om vilka det hittills inte funnits några nationella bestämmelser. Också till den delen behövs nya bestämmelser.

I artikel 6.1 i direktivet föreskrivs det att för utgivandet av handlingar får tas ut högst marginalkostnaderna för reproduktion, tillhandahållande och spridning av handlingar samt för avidentifiering av personuppgifter och åtgärder för att skydda konfidentiell affärsinformation. Enligt 34 § i offentlighetslagen ska information ur offentliga handlingar i vissa fall ges ut avgiftsfritt, och i andra fall ska den avgift som tas ut högst motsvara beloppet av de kostnader som myndigheten har för att lämna ut uppgiften enligt vad som föreskrivs i 6 § i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Till den delen förutsätter direktivet inga ändringar i de nationella bestämmelserna.

Med stöd av artikel 6.2 och 6.4 i direktivet får en medlemsstat nationellt föreskriva att offentliga myndigheter som är skyldiga att generera intäkter för att täcka en väsentlig del av sina kostnader kopplade till den offentliga verksamheten samt bibliotek, arkiv och muséer utöver de kostnader som nämns ovan får ta ut en kostnadsbaserad avkastning. Det gör det möjligt att föreskriva om högre avgifter än i nuläget, men förutsätter inga ändringar i de nationella bestämmelserna.

I artikel 6.2 och 6.4 i direktivet föreskrivs det om avgifter för utlämnande av handlingar som innehas av offentliga företag. Det finns inga motsvarande bestämmelser i den nationella lagstiftningen. I artikel 6.6 förutsätts det också att det nationellt föreskrivs om avgiftsfrihet för värdefulla dataset och forskningsdata.

I artikel 7.1 och 7.2 i direktivet föreskrivs det att standardavgifter för vidareutnyttjande av handlingar ska fastställas och offentliggöras i förväg. Vidare ska beräkningsgrunderna för andra än standardavgifter anges på förhand, och på begäran ska det anges hur avgifterna beräknats för en specifik ansökan om vidareutnyttjande. Enligt 34 § 5 mom. i offentlighetslagen myndigheterna på förhand fastställa de avgifter som tas ut för kopior och utskrifter samt publicera avgifterna i ett allmänt datanät, om inte publiceringen ska anses uppenbart onödig. Enligt 11 a § i lagen om grunderna för avgifter till staten ska de bestämmelser på vilka en avgift grundar sig framgå av ett verifikat eller en annan handling som gäller påförandet av avgiften, och om påförandet av avgifter i fråga om offentlighetsrättsliga prestationer grundar sig på en särskild kalkyl, ska denna bifogas. I artikel 7.3 i direktivet föreskrivs det att myndigheter ska säkerställa att sökande som begärt att få vidareutnyttja handlingar informeras om hur de kan få beslut eller förfaranden som påverkar dem överprövade. I 43 § i förvaltningslagen föreskrivs det om myndighetens skyldighet att ge en inring om hur man begär omprövning eller en besväransvisning. Enligt 11 b § i lagen om grunderna för avgifter till staten får omprövning av ett beslut om fastställande av en avgift begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen. Artikel 7 i direktivet förutsätter inga ändringar i den nationella lagstiftningen för myndigheternas del. I fråga om avgifter till offentliga företag bör det säkerställas genom lagstiftning att också deras avgifter är transparenta på det sätt som föreskrivs i direktivet.

I artikel 8.1 i direktivet föreskrivs det att vidareutnyttjande inte får underkastas villkor såvida inte dessa villkor är objektiva, proportionella, icke-diskriminerande och motiverade av ett allmänintresse. Eventuella villkor som i nationell lagstiftning ställs upp för utlämnande av offentliga handlingar bör grundas på lag. Inga sådana bestämmelser har utfärdats. Enligt 6 § i förvaltningslagen ska myndigheterna bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt, och

myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. För myndigheternas del förutsätter direktivet inga ändringar i den nationella lagstiftningen. I fråga om offentliga företag och företagsdata behövs dock nya bestämmelser.

Artikel 8.2 i direktivet berör användningen av licenser, det vill säga tillstånd för utnyttjande. Det föreskrivs inte om användningen av licenser i nationell lag, utan rekommendationer har getts om den. Den senaste rekommendationen är rekommendation JHS 189 från delegationen för informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen (JUHTA), som gavs i december 2014 och förföll när informationshanteringslagen trädde i kraft den 1 januari 2020. Också informationshanteringsnämnden, som har ersatt JUHTA, har befogenhet att ge sådana rekommendationer.

I artikel 9 i direktivet föreskrivs det om praktiska arrangemang för att främja sökandet av handlingar och interoperabilitet för data. Bestämmelserna förutsätter inga lagstiftningsåtgärder.

I artikel 10 i direktivet finns nya bestämmelser om forskningsdata, som inte har någon motsvarighet i den nationella lagstiftningen.

I artikel 11.1 i direktivet föreskrivs det att villkoren för vidareutnyttjande av handlingar ska vara icke-diskriminerande. Enligt 6 § i förvaltningslagen ska myndigheterna bemöta dem som utrettar ärenden hos förvaltningen jämlikt, och myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. I artikel 11.2 i direktivet föreskrivs det att om handlingar vidareutnyttjas i en myndighets kommersiella verksamhet, som inte hör till dess offentliga verksamhet, ska samma avgifter och andra villkor tillämpas som för andra användare. I fråga om myndigheter bedöms den nationella rätten motsvara direktivet, men i fråga om offentliga företag och företagsdata förutsätter artikeln nya bestämmelser.

I artikel 12 i direktivet föreskrivs det om exklusiva avtal. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak PSI-direktivet, men de obligatoriska slutdatumerna för exklusiva avtal har uppdaterats på grund av det omarbetade direktivets ikraftträdelsedatum och artikelns tillämpningsområde har utvidgats till att också omfatta offentliga företag. I den nationella lagstiftningen föreskrivs inte om någon möjlighet för myndigheter att sluta exklusiva avtal om utnyttjandet av offentliga dokument, men i fråga om handlingar som innehas av offentliga företag och forskningsdata förutsätter artikeln nya bestämmelser.

I artiklarna 13-14 i direktivet föreskrivs det om tillgängligheten för värdefulla dataset och om arrangemang som berör dem, och i artiklarna 15-16 i direktivet föreskrivs det om kommissionens befogenhet att anta delegerade akter samt om förfaranden för dem. Det finns inga allmänna nationella bestämmelser om värdefulla dataset och tillgängligheten för dem, och till den delen förutsätter artiklarna nya bestämmelser.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Propositionen innehåller förslag till lagstiftning genom vilken direktivet om öppna data genomförs. Lagstiftningen innehåller sådana skyldigheter i direktivet som inte i nuläget ingår i den gällande nationella lagstiftningen. Sådana är vad gäller information som offentliga sektorn innehar bestämmelser och författningar om värdefulla datamängder och data som uppdateras ofta eller i realtid och som gäller information som offentliga företag innehar samt forskningsmaterial som producerats med offentliga medel. Direktivet är till karaktären harmonisering på miniminivå: det sätter en miniminivå för den information som offentliga sektorn och offentliga företag

innehåller samt för vidareutnyttjande av forskningsmaterial. Medlemsstaterna har möjlighet att reglera om mer långtgående skyldigheter eller genomföra mer långtgående åtgärder för att främja att data öppnas och vidareutnyttjas.

Det föreslås ändringar i offentlighetslagen och informationshantlingslagen. Dessutom föreslås det att det stiftas en ny lag om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data och en ny lag om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel. I offentlighetslagen ändras bestämmelser om sätten att lämna ut handlingar för att säkerställa att data som uppdateras ofta eller i realtid finns tillgängliga i elektronisk form. Dessutom ska det föreskrivas om avgiftsfrihet för värdefulla data och en övergångsbestämmelse om saken till de delar bestämmelser om värdefulla datamängder inte ingår i speciallagar. I informationshantlingslagen ska bestämmelserna om tillgängligheten till datamängder preciseras och det ska föreskrivas om tillgängligheten till värdefulla datamängder och till data som uppdateras ofta eller i realtid. Data som uppdateras ofta eller i realtid ska finnas tillgängliga genast efter att de samlats in via ett tekniskt gränssnitt och vid behov även som en bulknedladdning, om det inte av ekonomiska eller tekniska orsaker medför orimligt besvär att följa kraven. Reglering om värdefulla datamängders tillgänglighet och sätten att utlämna handlingar samt ett bemyndigande att utfärda förordning om värdefulla datamängder ska också ingå i informationshantlingslagen. Värdefulla datamängder ska finnas tillgängliga avgiftsfritt och i maskinläsbar form samt via ett tekniskt gränssnitt, och vid behov även som en bulknedladdning.

Det föreslås att den nationella rörelsefriheten utnyttjas i bestämmelserna om värdefulla datamängders avgiftsfrihet som föreslås i offentlighetslagen. Medlemsstaterna kan befria vissa organ från kravet att göra värdefulla datamängder tillgängliga avgiftsfritt under en övergångsperiod om detta skulle medföra betydande konsekvenser för deras budget. [Regleringen och behovet av undantag bedöms mer ingående när kommissionens genomförandeakter finns tillgängliga.] Till andra delar motsvarar de bestämmelser som nu föreslås i offentlighetslagen och informationshantlingslagen ur regleringens perspektiv den miniminivå som direktivet kräver. Det ska ändå observeras att de nationella allmänna lagarna eller tillämpningsområdet för enskilda bestämmelser i dem i någon mån kan vara mer omfattande än direktivets tillämpningsområde.

I propositionen föreslås att det stiftas en ny lag om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data. Genom lagstiftningen genomförs nationellt de skyldigheter som i direktivet gäller handlingar som offentliga företag innehåller, och som gäller produktion av allmännyttiga tjänster inom vissa sektorer, såsom energiförsörjning och kollektivtrafik. Enligt lagen ska ett offentligt företag som tillåter användning av en handling som det innehåller för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål, eller som måste tillåta sådan användning av en handling som det innehåller till exempel med stöd av lagstiftning eller internationella avtal, iaktta de föreslagna bestämmelserna om villkor för användning av handlingen och sätten att göra den tillgänglig på samt de avgifter som ska tas ut för utlämnande av data. Lagen ska inte förplikta offentliga företag att tillåta att handlingar som de innehåller används för kommersiella eller andra syften.

När vidareutnyttjande av offentliga företags handlingar är tillåtet ska handlingarna finnas tillgängliga endast i sina existerande format och på existerande språkversioner. De ska också finnas tillgängliga i maskinläsbar form om det är ändamålsenligt och kan göras utan orimligt besvär. Ett tak ska sättas för avgifter som ska tas ut för handlingar. Det ska basera sig på kostnaderna för produktion av handlingarna men också tillåta att en skäligen vinst tas ut. Användarna av handlingarna ska behandlas jämlikt och exklusiva avtal om användningen av handlingarna ska begränsas. Lagen ska även innehålla offentliga företags skyldigheter avseende värdefulla datamängder och data som uppdateras ofta eller i realtid. Värdefulla datamängder ska finnas tillgängliga avgiftsfritt och i maskinläsbar form samt via ett tekniskt gränssnitt, och vid behov även

som en bulknedladdning. Data som uppdateras ofta eller i realtid ska finnas tillgängliga genast efter att de samlats in via ett tekniskt gränssnitt om det inte medför orimligt besvär av ekonomiska eller tekniska orsaker att följa kraven. Lagstiftningen som föreslås ska motsvara den miniminivå som direktivet kräver.

I propositionen föreslås att det stiftas en ny lag om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel. Genom lagen genomförs de skyldigheter i direktivet som gäller forskningsmaterial som producerats med offentliga medel nationellt. Den nya lagen ska tillämpas på forskningsmaterial vilkas utgivare redan har gjort dem offentligt tillgängliga i digital form. I lagen föreskrivs om dess tillämpningsområde, sätt att utlämna handlingar och villkor för utlämnandet samt om avgifter som ska tas ut för utlämnandet. Handlingar som ingår i sådant forskningsmaterial ska gå att vidareutnyttja i sina existerande format och på sina existerande språkversioner. De ska också finnas tillgängliga i maskinläsbar form om det är ändamålsenligt och kan göras utan orimligt besvär. Användningen av handlingar ska vara avgiftsfri. Användarna av handlingar ska också behandlas jämlikt och användning av exklusiva avtal ska inte tillåtas. Lagstiftningen som föreslås ska motsvara den miniminivå som direktivet kräver.

För forskningsmaterialens del genomförs direktivet även delvis som en separat reglering som ingår i regeringspropositionen: förslag till bestämmelser om forskningsmaterials metadata ska ingå i regeringens förslag till lag om datalagret för forskningsinformation. Lagen om datalagret för forskningsinformation ska gälla forskningsdatas metadata i allmänhet.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

I beredningen av propositionen har konsekvensbedömningen gjorts av en expertarbetsgrupp som tillsatts av finansministeriet. Expertarbetsgruppen har under sin mandatperiod gjort en kvalitetsanalys av förslaget konsekvenser och låtit en utomstående uppdragstagare utreda de ekonomiska konsekvenserna av genomförandet av direktivet samt av konsekvenserna för företags och myndigheters verksamhet. Utredningen har utarbetats i augusti 2020. Expertarbetsgruppens promemoria om konsekvensbedömningen och utredningen som den utomstående uppdragstagaren utarbetat har offentliggjorts på finansministeriets webbplats under koden [VM054:00/2020](#).

Konsekvensbedömningen har försvarats av att kommissionens genomförandeakter om värdefulla datamängder saknas. Det har inte varit möjligt att utreda direktivets konsekvenser under beredningen av utkastet till regeringens proposition, eftersom det både definieras närmare vilka datamängder som anses som värdefulla datamängder och föreskrivs detaljerat om deras tillgänglighet genom förordningar. Eftersom värdefulla datamängder ska finnas tillgängliga avgiftsfritt, i maskinläsbar form och via ett programmeringsgränssnitt har genomförandeakterna som gäller dem en betydande roll när det bedöms vilka konsekvenser den föreslagna lagstiftningen kan få. [Konsekvensbedömningen kompletteras efter remissbehandlingen. Genomförandeakterna beräknas träda i kraft i början av 2021, och närmare uppgifter om deras innehåll väntas under hösten 2020.]

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för hushåll

Förslagets konsekvenser för hushåll är på sin höjd indirekta. Öppna data är en fast del av hushålls och privatpersoners liv. Lättare tillgänglighet till offentliga sektorns och offentliga företags data och affärsverksamhet som grundar sig på information kan indirekt göra hushålls vardag smidigare. De lagförslag som föreslås gäller ändå enbart offentliga företag, myndigheter och

aktörer som publicerar forskningsmaterial som producerats med offentliga medel. Lagstiftningen som föreslås gäller dessutom endast en begränsad mängd av de tillgängliga datamängderna.

4.2.1.2 Konsekvenser för företag

Konsekvenser för företag som utnyttjar data

Propositionen har i någon mån positiva konsekvenser för företags möjligheter att vidareutnyttja data från offentliga sektorn i sin affärsverksamhet. Enligt [en rapport](#) som statsrådets kansli låtit göra 2017 har företagets andel som utnyttjare av öppna data före 2016 ökat till över 60 procent. De vanligaste användningsändamålen har samband med datamängder som gäller ekonomi och beskattning, miljö och natur samt befolkningsdata och geografiska data, men också andra datamängder utnyttjas och till exempel intresset för data om klimat och väder samt data som gäller energiförbrukning ökar. Öppna datas roll ökar i framtiden även när användningen av artificiell intelligens blir vanligare.

Med hjälp av öppna data skapas helt nya typer av affärsverksamhet och redan existerande, mer traditionell affärsverksamhet kan effektiviseras. I [en innovationsundersökning](#) som statistikcentralen utarbetade 2014 upptäckte man att företag som utnyttjar öppna data med tanke på marknaden relativt sett gör nya innovationer oftare än andra företag.

Syftet med direktivet om öppna data är att främja uppkomsten av en europeisk inre marknad vad gäller att utnyttja data. Enligt erfarenheter efter genomförandet av det så kallade Inspire-direktivet om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen 2007/2/EG förbättrar harmonisering av öppna data på unionsnivå finländska företags möjligheter att utvidga sin affärsverksamhet till andra medlemsstater. Avgiftsfria värdefulla datamängder kan också frigöra resurser hos finländska företag för forsknings- och utvecklingsändamål, vilket för sin del kan förbättra deras internationella konkurrenskraft.

Det tidigare direktivet om vidareutnyttjande av data som offentliga sektorn innehar med de ändringar som gjorts i det och den reglering som gäller öppnande av data på specifika områden, såsom Inspire-direktivet, har redan medverkat positivt till att data finns tillgängliga och på företags möjligheter att utnyttja dem. Också andra åtgärder än sådana som gäller lagstiftning har genomförts nationellt för att främja öppna data. De ändringar som direktivet om öppna data innehåller är mer finstämt jämfört med den tidigare utvecklingen, och de lagförslag som ingår i denna proposition och gäller genomförandet av direktivet har därför endast en begränsad främjande inverkan på företags möjligheter att utnyttja information som offentliga sektorn innehar och utveckla affärsverksamheten utifrån informationen. Merparten av de data som omfattas av lagstiftningen som föreslås finns redan tillgängliga på det sätt som lagen kräver i olika format, i maskinläsbar form och via programmeringsgränssnitt.

Den föreslagna avgiftsfriheten för forskningsmaterial kan frigöra företags resurser för nya slag av forskningsverksamhet och minska på ineffektiv överlappande produktion av forskningsmaterial. I sin helhet är konsekvenserna dock obetydliga eftersom den lag som föreslås gäller bara forskningsmaterial som redan gjorts tillgängliga, och eftersom forskningsmaterial som producerats med offentliga medel, när de offentliggörs, redan finns offentligt tillgängliga avgiftsfritt.

Bättre tillgång till öppna data förbättrar inte generellt små och medelstora företags ställning i förhållande till stora företag, för de flesta företag som utnyttjar öppna data sysselsätter mer än

250 personer. De föreslagna förbuden som gäller offentliga företags data och mot exklusiva avtal som gäller forskningsmaterial som finansierats med offentliga medel samt skyldigheten att behandla dem som vidareutnyttjar data jämlikt kan emellertid för sin del trygga konkurrensen på områden som utnyttjar öppna data. Det ska ändå observeras att tillämpningsområdet för den reglering som gäller offentliga företags data är begränsat, och skyldigheterna tillämpas endast när ett offentligt företag först har tillåtit vidareutnyttjande av informationen. Dessutom innehas betydande datamängder av myndigheter som enligt redan gällande lagstiftning ska behandla dem som utträttar ärenden i förvaltningen jämlikt. Lagstiftningen har därför en begränsad betydelse för konkurrensen mellan företag.

Konsekvenser för företag som producenter av information

Konsekvenserna för företag som producenter av information gäller närmast sådana offentliga företag som innehar handlingar som omfattas av den föreslagna lagstiftningen. Förslagets konsekvenser för offentliga företag har bedömts ur perspektivet för vilken börda de blir föremål för på grund av den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data. Det som ovan har konstaterats om förslagets konsekvenser för företag som användare av information kan emellertid också tillämpas på offentliga företag.

Enligt 1 § i den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data tillämpas lagen på sammanslutningar som är verksamma inom specificerade sektorer som är föremål för särskild upphandlingslagstiftning inom vatten- och energiförsörjningen, sektorn för transport- och posttjänster, som trafikidkare inom sektorn för kollektivtrafik på järnväg och väg, som lufttrafikföretag eller som rederier så att de producerar tjänster som kan anses allmännyttiga.

Elnätsverksamhet, vattentjänstverk och naturgasnätsverksamhet

Offentliga företags elnätsverksamhet och stamnätsverksamhet som har beviljats det tillstånd som krävs i elmarknadslagen (588/2013) hör till lagens tillämpningsområde till de delar det är frågan om skyldigheter som anges i elmarknadslagen och som utgör en skyldighet att producera en tjänst som ska anses vara allmännyttig. För vattentjänstverks del grundar sig motsvarande reglering på vattentjänstlagen (119/2001). Ett naturgasnäts överföringsnäts- och distributionsnätsverksamhet är för sin del tillståndspliktig verksamhet enligt naturgasmarknadslagen (587/2017) och är föremål för skyldigheter och krav.

I beredningen har det inte identifierats några specialbestämmelser för dessa sektorer som skulle förplikta företag som är verksamma inom sektorerna att göra handlingar som de innehar, och som gäller produktion av allmännyttiga tjänster, tillgängliga för kommersiellt eller icke-kommersiellt vidareutnyttjande. Den föreslagna lagens konsekvenser begränsar sig för elnätsverksamhets, vattenförsörjnings- och naturgasnätsverksamhets del därför endast till de handlingar för vilkas del de offentliga företag som är verksamma inom de aktuella sektorerna själva beslutar att tillåta vidareutnyttjande. Under beredningen har det inte varit möjligt att mer ingående bedöma eventuella konsekvenser som den nya regleringen om vidareutnyttjande får för vidareutnyttjande av sådana handlingar. Den börda regleringen orsakar för offentliga företag lindras emellertid av att ett offentligt företag självt från fall till fall får bedöma om det att man tillåter att en handling vidareutnyttjas, så att den också omfattas av tillämpningsområdet för lagen som föreslås, är ändamålsenligt med tanke på företagets verksamhet.

Transport-, flygplats- och hamntjänster

Lagen om transportservice (320/2017, nedan transportservicelagen), innehåller både bestämmelser som gäller allmännyttiga transporttjänster och skyldigheter att öppna och göra data om transporttjänster och tillhandahållandet av dem tillgängliga. I transportservicelagen fastställs också de behöriga myndigheterna inom transport som enligt unionens lagstiftning, såsom trafikavtalsförordningen (EG) 1370/2007, får bestämma och avtala om skyldigheter till offentlig service inom transportsektorn.

Enligt 154 § i transportservicelagen ska oberoende av trafikslag den som tillhandahåller mobilitetstjänster inom persontrafik se till att väsentliga och aktuella uppgifter om mobilitetstjänsterna finns att tillgå i maskinläsbar form och kan användas fritt med hjälp av en förbindelse som upprättats i ett informationssystem via ett öppet gränssnitt. Enligt 158 § i transportservicelagen ska sådana datatjänster också tillhandahållas på rättvisa, skäliga och icke-diskriminerande villkor. Enligt regeringens proposition 161/2016 rd har syftet med tillgängliga data varit att främja kombinationen av olika transportslag och transporttjänster med varandra. Då är det fråga om vidareutnyttjande och skyldighet att tillåta detta som avses i den lagstiftning som nu föreslås.

De väsentliga uppgifter som avses i transportservicelagen kommer att omfattas av tillämpningsområdet för lagen som föreslås i fall den som tillhandahåller mobilitetstjänster är ett offentligt företag som producerar allmännyttiga tjänster och uppgifterna har samband med produktionen av tjänsterna. Eftersom sådana uppgifter redan ska finnas tillgängliga i maskinläsbar form och via ett öppet gränssnitt medför lagen som föreslås inte några betydande kostnader för sådana offentliga företag. I transportservicelagen finns dock inte bestämmelser om att uppgifter ska lämnas ut avgiftsfritt. Den föreslagna bestämmelsen om avgiftsfria värdefulla datamängder kan således ge upphov till intäktsförluster för sådana företag beroende på kommissionens genomförandeakter som gäller värdefulla datamängder.

I lagen om flygplatsnät och flygplatsavgifter (210/2011) finns bestämmelser om det statsägda flygplatsnätbolagets, det vill säga Finavia Oyj:s, uppgifter och skyldigheter. Lagen innehåller i sig inte bestämmelser om skyldigheter som gäller att informera eller utlämna information eller om tillgänglighet. Enligt lagen har flygplatsnätbolaget emellertid en allmännyttig serviceskyldighet. Den föreslagna lagen tillämpas på handlingar som gäller produktionen av dessa tjänster om flygplatsnätbolaget gör sådana data tillgängliga för vidareutnyttjande.

Posttjänster

På postverksamheten tillämpas 10 § 1 mom. i försörjningslagen endast till den del det gäller samhällsomfattande tjänster. Övrig verksamhet, såsom försäljning av frimärken, är genom beslut av kommissionen befriad från bestämmelserna om upphandling. Om postens samhällsomfattande tjänster och dess skyldighet föreskrivs i postlagen (415/2011). Enligt 37 § i postlagen ålägger transport- och kommunikationsverket tillhandahållaren av samhällsomfattande tjänster eller ett annat postföretag en skyldighet att förvalta postnummersystemet. Det postföretag som förvaltar postnummersystemet ska hålla de uppgifter som postnummersystemet innehåller offentligt framlagda. Uppgifterna ska fås avgiftsfritt i en användbar form så att de lätt kan laddas ner elektroniskt. Enligt regeringens proposition RP 272/2016 rd är syftet med att utlämna uppgifter ur postnummer-systemet att uppgifterna vidareutnyttjas som en del av andra postföretags verksamhet, vilket innebär att uppgifter om postnummer ska höra till tillämpningsområdet för den reglering som föreslås.

Om postnumren definieras som värdefulla datamängder kan regleringen öka Posti Group Abp:s kostnader vad gäller att göra uppgifter om postnummer tillgängliga. Posti Group Abp har dock

redan ett existerande öppet gränssnitt för utlämnande av vissa datamängder, så det kan inte förväntas orsaka betydande merkostnader att foga existerande digitala datamängder till det. Eftersom uppgifterna redan med stöd av den nuvarande postlagen ska finnas tillgängliga avgiftsfritt ska kravet på avgiftsfria värdefulla datamängder inte ge upphov till intäktsförluster.

Sammandrag

Följande företag med statligt majoritetsinnehav och helt statsägda företag har definierats som företag som kan inneha handlingar som har samband med produktion av allmännyttiga tjänster och på vilka den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data kan komma att tillämpas: Finavia Oyj (flygplats- och terminaltjänster), Fingrid Oyj (stamnätsverksamhet för el), Gasum Oy (stamnätsverksamhet för gas) och Posti Group Abp (sambälls omfattande posttjänster). Av dem har det varit möjligt att intervjua Finavia Oyj, Fingrid Oyj och Posti Group Abp i samband med konsekvensbedömningen. Finavia Oyj har uppskattat att lagstiftningen som föreslås i regeringspropositionen ger bolaget en engångskostnad på 13 000 euro och behov av ett årsverke till. De andra tre intervjuade företagen har bedömt att det inte uppstår merkostnader.

För de övriga statsägda företagens del har det inte identifierats någon sådan skyldighet i samband med allmännyttiga tjänster enligt vilken företagens handlingar kommer att omfattas av direktivets och därmed den föreslagna lagstiftningens tillämpningsområde, trots att företaget redan som sådant skulle vara verksamt inom någon av de sektorer som nämns i 1 § i lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data. Sådana företag är till exempel Finnair Oyj, som för närvarande inte producerar allmännyttiga tjänster.

Traffic Management Finland Ab är ett bolag med specialuppdrag som producerar trafikledningstjänster för havs-, järnvägs och vägtrafik och som samlar in och förvaltar datamängder i anslutning till tjänsterna. De kostnader som Traffic Management Finland orsakas har bedömts närmare nedan i samband med konsekvenser för myndigheter.

För kommunägda företags del är det på grund av deras antal svårare att producera lika noggranna bedömningar av regeringspropositionens konsekvenser. Kommunerna äger cirka 150 företag som är verksamma inom energiförsörjning, av vilka cirka 100 producerar fjärrvärme. Det finns dock ingen nationell lagstiftning om fjärrvärme som skulle utgöra någon skyldighet i fråga om allmännyttiga tjänster och som skulle föra de handlingar de innehar till tillämpningsområdet för den föreslagna lagen. Av de resterande cirka 50 företagen är cirka 20 företags huvudsakliga verksamhetsområde eldistribution som kan ha samband med den stamnätsverksamhet som avses i elmarknads-lagen. Kommunerna äger också cirka 70-80 företag vilkas verksamhetsområden är vattentäkt, vattenrening och distribution av vatten, och på vilka vattentjänst-lagen eventuellt tillämpas.

Dessutom finns det nio företag som producerar verksamhet som betjänar transporttjänster eller flygtrafik, och på vilka transportservicelagen eller lagen om flygplatsnät och flygplatsavgifter kan komma att tillämpas. Kommuner har också bestämmande inflytande i 20 hamnbolag på vilka transportservicelagens bestämmelse om att data ska finnas tillgängliga kan komma att tillämpas.

Som helhet bedöms den föreslagna lagens konsekvenser för offentliga företags verksamhet bli ringa. Det är dock inte möjligt att bedöma konsekvenserna på ett heltäckande sätt förrän man vet mer om kommissionens genomförandeakter som gäller värdefulla datamängder. I regel beslutar dock ett offentligt företag alltid självt om det tillåter vidareutnyttjande av handlingar som

det innehar. Utöver regleringen om värdefulla datamängder gäller de väsentligaste konsekvenserna vill-koret att data som uppdateras ofta ska finnas tillgängliga via ett programmeringsgränssnitt och vid behov som en bulknedladdning. Det ska bedömas från fall till fall när det är fråga om data som uppdateras ofta och som ändras eller föråldras snabbt. Därför är det inte möjligt att i förväg be-döma regleringens konsekvenser på ett heltäckande sätt. Tillgänglighet via ett gränssnitt är dock inte ett ovillkorligt krav, och lagen som föreslås ska från fall till fall tillåta ett offentligt företag att beakta den börda som företaget orsakas av ekonomiska och tekniska skäl i förhållande till värdet av vidareutnyttjandet av informationen.

4.2.1.3 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Intäktsförluster och ökande kostnader

Den föreslagna ändringen i 34 § 1 mom. i offentlighetslagen om att värdefulla datamängder ska utlämnas eller göras tillgängliga avgiftsfritt innebär att sådana förfrågningar ska behandlas budget-finansierat i stället för enligt självkostnadsprincipen.

[De uppskattningar av ekonomiska konsekvenser som framförs nedan grundar sig på expertarbetsgruppens och den utomstående uppdragstagarens utvärderingar och de har inte bedömts särskilt inom ramen för lagstiftningsprojektets arbete. När kostnaderna bedömdes fanns kommissionens genomförandeakter om värdefulla datamängder inte tillgängliga. Bedömningen ska därför anses riktgivande. För värdefulla datamängders del har uppskattningen grundat sig på skäl 66 i ingressen till direktivet och på de temakategorier som nämns i bilaga I (geospatiala data, jordobservation och miljö, meteorologiska data, statistik, företag och företagsägande, rörlighet).]

Avgiftsfrihet för värdefulla datamängder påverkar speciellt Patent- och registerstyrelsen, som uppskattar att den förlorar årsintäkter på 2 800 000 euro, och Lantmäteriverket som uppskattar att det förlorar årsintäkter på 200 000 euro. Dessutom uppskattar rättsregistercentralen att den förlorar årsintäkter på 50 000 euro. En del av de värdefulla datamängderna finns dock redan tillgängliga avgiftsfritt, vilket minskar propositionens konsekvenser för budgeten hos myndigheter som innehar sådana datamängder. Till exempel Luonnonvarakeskus, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd, Finlands miljöcentral och Meteorologiska institutet bedömer inte att de förlorar intäkter på grund av den föreslagna ändringen av 34 § 1 mom. i offentlighetslagen.

Utöver de ovannämnda tre myndigheternas intäktsförluster bedöms det att arrangemang för utlämnande av data och tekniska lösningar ökar myndigheternas kostnader. De myndigheter som innehar värdefulla datamängder måste göra de administrativa ändringar och ändringar i datasytemen som behövs för att det ska vara möjligt att lämna ut data genom ett programmeringsgränssnitt inom ramen för den tidsfrist som anges i 14 § 4 mom. i offentlighetslagen. I fråga om data som uppdateras ofta är det dock inte nödvändigt att skapa gränssnitt inom den tidsramen, för när myndigheten prövar utlämnande av information som uppdateras ofta enligt den föreslagna 24 a § i informations-hanteringslagen har myndigheten möjlighet att beakta den tekniska och ekonomiska börda som skapandet av gränssnittet medför, och hur betydande ekonomisk eller social potential vidareutnyttjandet av den aktuella informationen har.

Myndigheternas engångskostnader, dit till exempel skapandet av nya eller utvidgandet av programmeringsgränssnitt hör, uppskattas till totalt 2 912 000 euro, av vilket Patent- och registerstyrelsens andel är 1 000 000 euro, Traffic Management Finland Oy:s andel 400 000 euro, Meteorologiska institutets andel 325 000 euro, justitieministeriets och rättsregistercentralens andel

300 000 euro, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas andel 250 000 euro, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) andel 225 000 euro, riksdagens andel 180 000 euro, Utbildningsstyrelsens andel 92 000 euro, Lantmäteriverkets andel 60 000 euro och Trafikledsverkets andel 50 000 euro. Dessutom har behov av extra personal av engångsnatur identifierats: två årsverken på Folkpensionsanstalten, ett årsverke på Statistikcentralen och 0,2 årsverken på Tukes.

Fortlöpande kostnader för myndigheterna, dit bland annat upprätthållande av datasystem hör, har beräknats uppgå till totalt 972 000 euro om året, av vilket Patent- och registerstyrelsens andel är 600 000 euro, justitieministeriets andel 200 000 euro, Traffic Management Finland Oy:s andel 75 000 euro, Utbildningsstyrelsens andel 30 000 euro, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas andel 17 000 euro, Meteorologiska institutets andel 15 000 euro, Trafikledsverkets andel 15 000 euro, riksdagens andel 12 000 euro och Tukes andel 8000 euro om året. Utöver dessa kostnader kräver verkställandet 5,9 årsverken mer i fortlöpande personalresurser, av vilka 2,5 på Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, två på justitieministeriet och rättsregistercentralen, 0,8 hos riksdagen, 0,5 på Lantmäteriverket, 0,5 på Statistikcentralen och 0,1 på utbildningsstyrelsen.

Förslaget påverkar alltså Patent- och registerstyrelsen mest, vars intäktsförluster och ökade kostnader utgör 3 400 000 euro om året och engångskostnaderna 1 000 000 euro. Detta grundar sig på antagandet att företagens grund- och ägaruppgifter är värdefulla datamängder.

Enligt utredningen uppkommer intäktsförluster i den offentliga ekonomin på 3 050 000 euro om året, fortlöpande kostnader 972 000 euro om året och behov av mer personal 5,9 årsverken. Kostnaderna av engångsnatur blir totalt 2 912 000 euro och behovet av mer personal av engångsnatur 3,2 årsverken. Om kostnaderna för ett årsverke enligt medianlönen för statens arbetstagare inklusive allmänna och lönebikostnader fastställs till att utgöra 74 154 euro om året blir de kontinuerliga kostnaderna och intäktsförlusterna totalt cirka 4 500 000 euro om året.

Konsekvenser för samhällsekonomin

Som helhet får lagstiftningen sannolikt positiva konsekvenser för sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten i Finland, som dock blir mycket liten, eftersom flera av de åtgärder som lagstiftningen kräver för avgiftsfria öppna gränssnitt har redan genomförts. Storleken på marknaden för öppna data har beräknats till 0,1-1,6 procent av Finlands bruttonationalprodukt, och bedömningen av marknadens värde varierar från 400 000 000 euro till 3 300 000 000 euro. Marknaden bedöms växa med 7-15 procent årligen. För sysselsättningen del bedöms det att cirka 2300 personer arbetar med uppgifter som hänför sig till öppna data på heltid och cirka 8400 personer på deltid i företag inom sektorn för öppna data. I kommissionens utredning om PSI-direktivets (Public Sector Information) konsekvenser och förnyelsen av det [SWD\(2018\) 127](#) har det bedömts att av dataintensiva arbetsplatser inom ekonomin för öppna data baserar sig fyra av fem uttryckligen på vidareutnyttjande av data från offentliga sektorn. Information från offentliga sektorn har alltså en betydande roll på marknaden för öppna data och dess tillväxt.

I lagstiftningen som föreslås främjas möjligheterna till kommersiellt vidareutnyttjande av data som offentliga sektorn innehar. Sådana främjande ändringar är till exempel ett tak som ska fastställas för offentliga företag som tar ut avgifter för vidareutnyttjande av data samt myndigheternas och de offentliga företagens skyldighet att göra värdefulla datamängder tillgängliga avgiftsfritt och i maskinläsbar form via gränssnitt. Ändringarnas konsekvenser för företagens verksamhet har behandlats närmare ovan.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

4.2.2.1 Ändringar som ska göras i offentlighetslagen och informationshanteringslagen

Begäran om information från myndigheter

De föreslagna ändringarnas konsekvenser för begäran om information från myndigheter har inte kunnat bedömas helt tillförlitligt, men de antas bli ringa. Den föreslagna regleringen gäller i första hand det sätt på vilket data som myndigheter innehar ska göras tillgängliga och gäller begränsade datamängder. Konsekvenser för den mängd information som begärs har inte identifierats som följd av lättare tillgänglighet till information. Detta stöds av att de data som är föremål för regleringen till kvaliteten skiljer sig mycket från sådana uppgifter som det är typiskt att man begär av myndigheter. Det ska dock observeras att en begäran om data som uppdateras ofta eller i realtid från fall till fall kan vara mer arbetskrävande än vanligt, dels att behandla och dels att avgöra om informationen inte redan finns tillgänglig via ett gränssnitt.

Kommuner och samkommuner

De ändringar som föreslås får konsekvenser för kommunernas verksamhet antingen genom att kommuner och samkommuner producerar och förvaltar värdefulla datamängder eller data som uppdateras ofta eller genom att kommuner äger offentliga företag som innehar handlingar som den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data ska tillämpas på.

Kommunerna kan inneha sådana data som uppdateras ofta för vilka det krävs att ett gränssnitt skapas för att de ska kunna vidareutnyttjas. För en enskild kommuns del kan det bli fråga om ekonomiska eller tekniska orsaker som nämns i 24 a § i informationshanteringslagen på grund av vilka det ändå inte behöver skapas något gränssnitt. Möjligheterna och beredskapen att bygga upp olika datatjänster och göra data tillgängliga beror mycket på kommunens storlek och de resurser den förfogar över. Därför bör bedömningen av data som uppdateras ofta göras från fall till fall. Dessutom kan de datamängder som kommuner och samkommuner producerar samlas i gemensamma datatjänster, vilket för sin del stöder vidareutnyttjandet och möjligheten att dra nytta av dem och minskar den börda som uppstår för den enskilda dataproducenten.

I samband med konsekvensbedömningen har en bedömning om konsekvenserna för genomförandet av direktivet begärts från Helsingforsregionens trafik (HRT), eftersom insamling och offentliggörande av olika datamängder som gäller trafik och data som uppdateras ofta ingår i dess verksamhet. HRT har bedömt att genomförandet inte medför merkostnader för dem.

Vad gäller värdefulla datamängder kan mer ingående konsekvenser dock inte ännu bedömas för kommunernas och samkommunernas del.

4.2.2.2 Konsekvenser av regleringen om forskningsmaterial

Den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel gäller för lagens 3 § 2 mom. forskningsmaterial som offentliga forskningsinstitut eller myndigheter har producerat och gjort offentligt tillgängliga i elektronisk form och som också är offentliga handlingar som myndigheter innehar. Dessa handlingar ska i fortsättningen finnas tillgängliga avgiftsfritt. I samband med beredningen har det inte observerats att myndigheter som bedriver vetenskaplig forskning i nuläget heller skulle ha gjort sina forskningsmaterial tillgängliga mot avgift. Konsekvenserna för myndigheter som bedriver och publicerar forskning blir därför ringa.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser

4.2.3.1 Konsekvenser för forskarsamhället

Den lag om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel som föreslås gäller forskningsmaterial som har producerats eller upprättats i samband med offentligt finansierad forskningsverksamhet och som redan har gjorts offentligt tillgänglig i elektronisk form. I lagen som föreslås bestäms det om avgiftsfri tillgänglighet till dessa material, i alla existerande format, samt utan diskriminerande användarvillkor eller ensamrätter. En sådan lättare tillgänglighet främjar för sin del öppenhet i vetenskapen och sänker tröskeln för att bedriva ny forskning utgående från material som redan producerats.

Öppenhet är en grundprincip inom vetenskap. I Finland samordnar Vetenskapliga samfundens delegation vetenskaplig öppenhet och samordningen styrs av Den nationella styrgruppen för öppen vetenskap och forskning som för närvarande förbereder riktlinjer för bland annat en policy för öppen tillgång till forskningsmaterial och -metoder samt en delpolicy för öppen tillgång till forskningsdata. Den lag som föreslås stöder åtgärder för att främja öppna data som redan är under arbete, men förslaget konsekvenser kan inte anses särskilt betydelsefulla eftersom principerna för öppenhet redan allmänt har antagits i det finländska forskarsamhället, och den reglering som föreslås endast gäller på vilket sätt material som redan publicerats ska göras tillgängligt.

Förslaget kan i viss mån minska på de intäkter som olika forskningsorganisationer får för att lämna ut forskningsmaterial. Till exempel är villkoret för att den finansiering av forskning som Finlands Akademi beviljar dock att forskningsmaterialet ska finnas öppet tillgängligt så snart som möjligt efter att det publicerats, om inte något annat bestäms i lag eller av någon annan grundad anledning. Konsekvensen kan därför inte anses betydande.

Om ett forskningsinstitut eller en forskningsorganisation inte vill att lagen ska tillämpas på ett visst material har de möjlighet att inte göra sådant forskningsmaterial offentligt tillgängligt. Detta kan också ha en motsatt verkan med tanke på tillgängligheten till forskningsmaterial: forskningsmaterial som annars skulle göras offentligt tillgängligt offentliggörs inte längre för att man inte vill att lagen som föreslås ska tillämpas på det. Denna konsekvens kan närmast anses teoretisk, för publicerandet av material är ett typiskt villkor för offentlig finansiering.

4.2.3.2 Konsekvenser för informationshantering inom den offentliga förvaltningen

Genom de föreslagna ändringarna i offentlighetslagen och informationshanteringslagen och med den föreslagna regleringen om offentliga företags data och forskningsmaterial som producerats med offentliga medel finns det inga betydande konsekvenser för informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen. Regleringen som föreslås gäller sätten att lämna ut data och formaten för vidareutnyttjande av dem och inte myndigheternas egna utnyttjande av datamängder, om än förslaget för sin del också kan stödja utnyttjandet av datamängder mellan myndigheter, till de delar de använder varandras offentligt öppnade data. För datasystemens del förpliktar den föreslagna regleringen myndigheter till att göra mer offentliga datamängder tillgängliga via tekniska gränssnitt. Dessa konsekvenser för myndigheternas verksamhet och den offentliga ekonomin har bedömts ovan. Den föreslagna regleringen låter myndigheterna själva pröva hur de i praktiken uppfyller skyldigheterna i bestämmelserna.

Förslaget medför inte till andra delar direkta konsekvenser för informationshanteringsenheter, datalager, arkivering av datamängder eller datasäkerhet. Förslaget gäller inte handlingssekretess och det påverkar inte myndigheternas behandling av personuppgifter. Närmare konsekvenser

för dataskyddet bedöms nedan. Som följd av de åtgärder förslaget kräver måste en del informationshanteringsenheter sannolikt ändra sina informationshanteringsmodeller och i samband med det vid behov för sin del göra den konsekvensbedömning som avses i informationshanteringslagen.

4.2.3.3 Konsekvenser för medborgarnas ställning i samhället och för det civila samhällets verksamhet

Det föreslås att offentlighetslagen ändras så att avgifter inte tas ut för utlämnande av värdefulla datamängder. Till dessa delar kan beloppet för de avgifter som ska tas ut av medborgarna för begäran om information eventuellt sjunka. Offentlighetslagens 34 § 1 mom. förutsätter dock redan i sin gällande form avgiftsfrihet i många situationer, till exempel när en handling lämnas ut i elektronisk form per e-post. På så sätt blir de situationer där den föreslagna regleringen i praktiken innebär ökad avgiftsfrihet för medborgarna troligen ringa till antalet.

Det föreslås att offentlighetslagen och informationshanteringslagen ändras så, att data som uppdateras ofta och värdefulla datamängder på begäran ska göras tillgängliga i maskinläsbar form och vid behov via ett programmeringsgränssnitt. Datamängder som finns i maskinläsbar form och kan hämtas via programmeringsgränssnitt kan analyseras och bedömas med hjälp av datorprogram, vilket kan främja effektivitet, kvalitet och genomskinlighet i resultaten i myndigheters verksamhet. Effekten minskas dock av att de flesta sådana datamängder som myndigheter och offentliga forskningsinstitut innehar redan finns offentligt tillgängliga i den form som direktivet kräver och att det för att göra sådana observationer och bedömningar krävs bland annat datateknisk och statistikvetenskaplig expertis utöver det vanliga. Konsekvenserna av förslaget torde därför bli ringa till dessa delar.

4.2.3.4 Konsekvenser för den nationella säkerheten och för dataskyddet

De föreslagna ändringarna i offentlighetslagen och informationshanteringslagen och den föreslagna regleringen om offentliga företags data gäller inte handlingar som är sekretessbelagda eller som inte finns tillgängliga med stöd av skyddet av personuppgifter. I vissa fall kan det dock vara möjligt att genom att kombinera offentliga handlingar skapa eller få fram data vilkas innehåll myndigheten inte, när den lämnat ut de ursprungliga handlingarna, har kunnat veta eller bedöma. Tidigare har data kombinerats manuellt ur fysiska handlingar. Då har både handlingarnas tillgänglighet och begränsade resurser satt gränser för vad det är möjligt att få reda på genom att kombinera data.

Enligt 16 § 2 mom. i offentlighetslagen beror utlämnande av uppgifter som en kopia i form av en teknisk upptagning eller annars i elektronisk form på myndighetens prövning, om inte något annat föreskrivs. En ändring i bestämmelsen föreslås enligt vilken man har rätt att få en kopia i elektronisk form av offentliga handlingar i elektronisk form som uppdateras ofta utan prövningsmöjlighet av myndigheten om handlingen inte innehåller personuppgifter. Enligt de föreslagna 24 a och 24 b § i informationshanteringslagen ska en myndighet lämna ut värdefulla datamängder och information som uppdateras ofta via programmeringsgränssnitt eller som en bulknedladdning. Motsvarande reglering ska också ingå i lagen om vidareutnyttjande av offentliga företags data.

Eftersom det är möjligt att analysera och kombinera data som finns tillgängliga via gränssnitt i elektronisk form ökar en mer omfattande användning av gränssnitt risken för att man genom att kombinera data ur offentliga datamängder kan skapa data med hjälp av vilka man kan få reda på omständigheter om vilka det annars föreskrivs att de ska vara sekretessbelagda. Största delen av sådana datamängder som är utsatta för kombination, såsom plats- och trafikdata, finns redan

öppnade i maskinläsbar form och via gränssnitt både i och med nationella åtgärder och olika EU-akter såsom Inspire-direktivet och ITS-direktivet (2010/40/EU).

Av de ovan beskrivna skälen anses förslaget inte få betydande konsekvenser för den nationella säkerheten eller för dataskyddet.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Alternativen och deras konsekvenser

Direktivet om öppna data är till karaktären harmonisering på miniminivå. De förslag till författningar som ingår i denna proposition genomför den tvingande regleringen i direktivet med undantag för övergångsperioden för värdefulla datamängders avgiftsfrihet som ingår i den nationella rörelsefriheten. I beredningen av propositionen har man också bedömt i vilken mån det i genomförandet av direktivet behöver föreskrivas om åtgärder eller skyldigheter som direktivets rörelsefrihet tillåter och som går längre i fråga om att främja öppenhet i data, men som dock beaktar den tidtabell som genomförandet av direktivet kräver. Bedömningen har utförts av en expertarbetsgrupp som tillsatts av finansministeriet och med representanter från alla ministerier med undantag för utrikesministeriet. Expertarbetsgruppen har kartlagt situationen och utmaningarna i öppnandet av data genom arbete i workshoppar och genom att göra en webbenkät som riktade sig till intressentgrupper för förvaltningsområdena. Alla problem som gäller öppnande och vidareutnyttjande av data kräver dock inte lagstiftning som lösning. Många av dem kan också lösas genom anvisningar från myndigheter, genom att bilda gemensamma handlingsmodeller och riktlinjer samt genom olika rekommendationer som till exempel den informationshanteringsnämnd som inrättades den 1 januari 2020 kan utfärda med stöd av informationshanteringslagen. I beredningen har man därför inte identifierat sådana ändamålsenliga åtgärder som kräver lagstiftning, och som skulle ha varit möjliga inom ramen för beredningens strama tidtabell.

I beredningen har man också bedömt alternativa sätt att genomföra de ändringar som direktivet kräver i den nationella lagstiftningen. Det föreslås att den lagstiftning som gäller användning av offentliga företags handlingar och forskningsmaterial sammanställs till nya speciallagar som gäller dem. Det ansågs inte ändamålsenligt att i detta sammanhang foga bestämmelser till informationshanteringslagen eller offentlighetslagen, för de aktörer som bestämmelserna gäller hör till stor del inte till lagens tillämpningsområde. Det skulle också vara möjligt att foga bestämmelser sektorsvis till de lagar som gäller företag som tjänar det allmänna intresset, men tillämpningsområdet för dem överensstämmer inte med direktivet. Därför ansågs en ny lag som gäller offentliga företags handlingar vara det mest ändamålsenliga alternativet.

5.2 Planerade och genomförda åtgärder i andra medlemsstater

Estland

I Estland har PSI-direktivet genomförts inom ramen för lagen om offentlig information (avaliku teabe seadus), i vilken det föreskrivs om offentligheten för handlingar som innehas av myndigheter och motsvarande instanser samt om myndigheternas informationshantering. Lagen om offentlig information ger var och en rätt till sådan information som innehas av myndigheter och offentlighetsorgan samt andra som sköter offentliga uppgifter som inte är sekretessbelagd eller vars utlämnande inte äventyrar någons integritet eller dataskyddet. Lagen tillämpas också på privata företag som har en dominerande marknadsställning eller monopolställning. En informationsbegäran med stöd av lagen ska avgöras utan dröjsmål, dock inom fem arbetsdagar,

men för krävande begäranden kan tidsfristen förlängas. Uppgifterna ska göras tillgängliga utan avgift, om det inte särskilt i lag föreskrivs om grunderna för att kostnaderna för utlämnandet kan tas ut, såsom materialkostnader för utskrivna ark. De organisationer som hör till lagens tillämpningsområde ska informera om fullgörandet av sina uppgifter samt bistå den som begär uppgifter för att underlätta och främja delfäendet. De ska också informera om sin egen verksamhet, och i lagen specificeras i detalj i synnerhet sådana ämnesområden och helheter om vilka organisationerna ska informera på eget initiativ. I fråga om informationshantering föreskrivs det i lagen om offentlig information om myndigheternas skyldigheter att upprätthålla webbplatser, om databaser och dataregister som myndigheter upprätthåller på ett allmänt plan samt om administrering av myndigheternas informationssystem. I lagen förbjuds till exempel informationssystem med överlappande innehåll samt åläggs myndigheterna att begära tillstånd för väsentliga ändringar i informationssystemen av ekonomi- och kommunikationsministeriet.

Avsikten är att direktivet om öppna data ska genomföras genom att de ändringar det förutsätter görs i lagen om offentlig information, också i fråga om offentliga företag och forskningsdata. Avsikten är alltså att ta in bestämmelser om vidareutnyttjande i lagstiftningen om offentlighet och informationshantering i den offentliga förvaltningen på samma sätt som det också i denna proposition föreslås i Finland. I Estland planerar man att utsträcka bestämmelserna om värdefulla dataset till att omfatta också andra dataset än endast de som kommer att definieras i kommissionens genomförandeakter. Sådana nationella värdefulla dataset föreslås till exempel vara läromaterial som används av självlärande översättningsprogram, såsom parallelltexter på olika språk, samt läromaterial på estniska som används av självlärande program som omvandlar tal till text eller text till tal. Sådant läromaterial föreslås vara tillgängligt som bulknedladdning, eftersom det inte är rationellt att använda gränssnitt för att lämna ut sådant material.

[Ett utkast till lagändringar i Estland färdigställs i november 2020.]

Sverige

I Sverige har PSI-direktivet genomförts genom att det stiftats en lag (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, nedan PSI-lagen. PSI-lagen tillämpas på handlingar som innehas av den offentliga förvaltningen och på myndigheters handlingar som är offentliga enligt tryckfrihetsförordningen (1949:105), men inte på handlingar som innehas av andra kulturinstitutioner såsom arkiv, bibliotek och muséer eller på handlingar till vilka tredje man har upphovsrätt.

I PSI-lagen ingår bestämmelser på miniminivån enligt PSI-direktivet om vidareutnyttjande nästan som sådana. Dess tillämpningsområde har dock 2019 utvidgats till att också omfatta handlingar som innehas av offentliga företag, som berör en sådan aktör som nämns i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller dess verksamhet, som till exempel kan vara officiella veterinärer och olika namngivna allmännyttiga stiftelser och organisationer. I fråga om avgifter föreskrivs det till exempel i PSI-lagen att om en myndighet har en lagstadgad rätt att ta ut avgifter för att lämna ut handlingar, får de inte överskrida ett maximibelopp som motsvarar det maximibelopp som anges i PSI-direktivet.

Begäran om vidareutnyttjande definieras i PSI-lagen som ett särskilt förfarande, som ska behandlas med iakttagande av särskilt angivna bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900), och som överklagas enligt vad som särskilt föreskrivs i PSI-lagen. Däremot föreskrivs det i tryckfrihetsförordningen om definitionen av en offentlig myndighetshandling och om utlämnande av dem för att tillgodose offentlighet och öppenhet.

Regeringskansliet i Sverige har den 15 september 2020 publicerat en utredning om öppna data samt ett förslag om genomförande av direktivet om öppna data. Det föreslås att direktivet om öppna data genomförs genom att en ny lag stiftas om öppna data och vidareutnyttjande av information från offentlig sektor, vilket också främjar de nationella målen för öppnare information. Den föreslagna lagens tillämpningsområde motsvarar tillämpningsområdet för direktivet om öppna data så att utanför tillämpningsområdet till exempel lämnas handlingar till vilka tredje man har upphovsrätt, handlingar som berör rundradioverksamhet samt handlingar från andra kulturinstitutioner än arkiv, bibliotek och muséer. Lagen tillämpas dock på alla offentliga myndigheter och offentliga företag i vilka de har ett bestämmande inflytande, inte endast på företag i de branscher som anges i direktivet om öppna data.

Liksom i fråga om PSI-lagen föreslås det att särskilda bestämmelser om offentlighet och sekretess kvarstår i offentlighets- och sekretesslagen. Det föreslås att i öppna data-lagen tas in liknande bestämmelser om begäran om vidareutnyttjande som i PSI-lagen, och att tryckfrihetsförordningen fortfarande ska utgöra grunden för offentligheten i myndigheternas verksamhet. Öppna data-lagens syfte är framför allt att uppmana myndigheterna att på eget initiativ göra information tillgänglig i större utsträckning än tidigare, genom en liknande bestämmelse som i 20 § i den finländska offentlighetslagen: ”En myndighet eller ett offentligt företag bör på eget initiativ göra information tillgänglig, om det inte är olämpligt med hänsyn till skyddet av personuppgifter eller kritisk infrastruktur eller med hänsyn till Sveriges säkerhet eller informationssäkerhet i övrigt.”

6 Remissvar

[Kompletteras efter remissrundan]

7 Specialmotivering

7.1 Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

1 §. Lagens syfte. Paragrafens 2 mom. upphävs enligt förslaget. Det är fråga om en informativ bestämmelse enligt vilken Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/37/EU om ändring av direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn till vissa delar genomförs genom lag. Det omarbetade direktivet kräver en ändring av bestämmelsen, men det är inte ändamålsenligt att uppdatera den eftersom den är onödig. Bestämmelsen kan dessutom vara vilseledande, för genomförandet av direktivet om öppna data gäller flera nationella författningar. Artikel 17 i direktivet om öppna data kräver att när en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Kravet kommer att verkställas i samband med att de lagar som gäller genomförandet publiceras i författningssamlingen.

19 §. Omvandling av informationsmaterial till elektroniskt format och materialens tillgänglighet. Till slutet av 2 mom. fogas en mening enligt vilken värdefulla datamängder som avses i 24 b § 1 mom. ska finnas tillgängliga i maskinläsbar form. Skyldigheten att göra information tillgänglig i maskinläsbar form ska gälla sådana värdefulla datamängder som har specificerats [i kommissionens genomförandeakter] och som det regleras nationellt om antingen i speciallag eller med stöd av statsrådets förordning enligt ett nytt 24 b 3 mom. i informationshanteringslagen. Bestämmelsen gäller det format i vilket data utlämnas till den som har rätt att få data.

I momentet ska det ytterligare föreskrivas om myndighetens skyldighet att sörja för att datamängderna finns tillgängliga och kan utnyttjas i en allmänt använd maskinläsbar form med metadata om datamängderna kan överföras från den ursprungliga formen till maskinläsbar form.

Bestämmelsen låter myndigheten bedöma vilka datamängder hos den som bildas så att datamängderna finns i maskinläsbar form. I fråga om värdefulla datamängder är dock skyldigheten att göra data tillgängliga i maskinläsbar form ovillkorlig. Bestämmelsen förutsätter att myndigheter som innehar värdefulla datamängder gör dessa material tillgängliga i maskinläsbar form oberoende av i vilken form materialet har producerats eller i vilken form det förvaras. Bestämmelsen ska inte vara fristående utan den bör tolkas tillsammans med bestämmelser om rätt att få information och behandla den: det ska fortfarande regleras om utlämnande av information antingen i offentlighetslagen eller i speciallagar.

Den bestämmelse om värdefulla datamängder i maskinläsbar form som ska fogas till 2 mom. ska grunda sig på artikel 5.8 i direktivet enligt vilken värdefulla dataset ska göras tillgängliga för vidareutnyttjande i maskinläsbart format via lämpliga API:er och, i förekommande fall, som en bulknedladdning. I 2 mom. regleras enligt förslaget denna skyldighet avseende maskinläsbar form, och detta motsvarar miniminivån för harmonisering som direktivet kräver. Till andra delar ska bestämmelser som motsvarar artikel 5.8 ingå i den nya 24 b §.

24 a §. Tillgänglighet till information som uppdateras ofta. Paragrafen ska innehålla bestämmelser om sättet att utlämna information som uppdateras ofta och i realtid samt om tillgänglighet. Paragrafen är ny och ska grunda sig på tvingande lagstiftning enligt direktivet om öppna data. Information som uppdateras ofta ska enligt artikel 5.5 göras tillgängliga för vidareutnyttjande omedelbart efter insamlingen genom lämpliga API:er och, i förekommande fall, som en bulknedladdning. Om det enligt artikel 5.6 ändå skulle överskrida den offentliga myndighetens finansiella och tekniska kapacitet att göra sådana data tillgängliga på det sätt som avses i punkt 5, och därmed medföra oproportionella ansträngningar, ska data göras tillgängliga för vidareutnyttjande inom en tidsram eller med tillfälliga tekniska begränsningar som inte otillbörligen påverkar utnyttjandet av deras ekonomiska och sociala potential.

I 1 mom. ska det regleras om skyldigheter som gäller tillgänglighet till information som uppdateras ofta och om de villkor under vilka skyldigheterna som huvudregel bör iakttas när villkoren uppfylls. Informationen ska på begäran finnas tillgänglig via ett tekniskt gränssnitt genast efter att den samlats in, och vid behov som en bulknedladdning, om den som får informationen har särskild rätt enligt lagen att få information och rätt att behandla den, informationen inte innehåller personuppgifter, informationen uppdateras ofta eller i realtid och till innehållet ändras eller föråldras snabbt. Alla villkor ska uppfyllas. I mom. 1 punkten regleras villkoren som gäller rätt att få information. Bestämmelsen bör tolkas tillsammans med bestämmelser om rätt att få information och att behandla den: skyldigheten eller rätten att lämna ut information ska fortfarande följa det som bestäms i offentlighetslagen eller i speciallagar. Enligt 1 mom. 2 punkten ska skyldigheterna inte tillämpas på data som innehåller personuppgifter. Direktivet om öppna data ska inte tillämpas på handlingar som med hänsyn till skyddet av personuppgifter är undantagna från tillgång eller för vilka tillgången omfattas av restriktioner enligt bestämmelserna om tillgång (artikel 1.2 h). I 1 mom. 3 och 4 punkten föreskrivs om de villkor som gäller informationens karaktär som ska mot-svara de dynamiska data som definieras i direktivet om öppna data. I artikel 2.8 i direktivet definieras dynamiska data som handlingar i digitalt format, som uppdateras ofta eller i realtid, särskilt på grund av deras volatilitet eller snabba åldrande. Dessutom framförs det i artikel 2.8 i direktivet att data som genereras av sensorer vanligtvis betraktas som dynamiska data. Begreppet dynamiska data är som sådant inte ändamålsenligt i samband med nationell lagstiftning. En datamängd som omfattas av definitionen bestäms därför utgående från sina egenskaper. Information som uppdateras ofta eller i realtid är ofrånkomligen i digital form, och saken behöver inte regleras separat. Det är inte heller möjligt att uttömmande definiera datamängder eller typer av data som uppdateras ofta eller i realtid. De aktörer som informationshanteringslagen tillämpas på ska enligt förslaget bedöma från fall till fall om information som uppdateras ofta ingår i de data de innehar.

Information som uppdateras ofta ska finnas tillgänglig som en bulknedladdning om det behövs. I direktivet regleras det inte närmare om när denna tröskel för behövlighet överskrids, utan det blir den aktör som ansvarar för informationen som ska pröva saken. Filer ska inte behöva finnas tillgängliga som en bulknedladdning till exempel när den som begär materialet inte behöver detta format. Tröskeln för behövlighet överskrids inte heller om det på grund av informationens karaktär är uppenbart att den blir oanvändbar eller mycket svår att utnyttja om den görs tillgänglig som en bulknedladdning.

I 2 mom. anges undantag till bestämmelserna i 1 mom. Om villkoren i 1 mom. uppfylls men det medför oproportionella ansträngningar för myndigheten av finansiella eller tekniska orsaker att göra informationen tillgänglig via tekniska gränssnitt omedelbart efter insamlingen måste skyldigheten inte iaktas fullt ut. I varje fall bör myndigheten handla så att information som uppfyller villkoren finns tillgänglig inom en tidsram eller med tillfälliga tekniska begränsningar som inte otillbörligen påverkar utnyttjandet av den. Omständigheter som ska beaktas vid prövningen är till exempel de ekonomiska eller tekniska resurser som krävs för att förverkliga ett gränssnitt, hurdan information som uppdateras ofta är frågan om och hur ofta sådan information begärs. Momentet ska möjliggöra prövning av vad som är oskäligt i relation till alla skyldigheter som avses i 1–3 punkten. Vid bedömningen ska man väga det besvär det medför för myndigheten i relation till den ekonomiska eller sociala potential utnyttjandet av informationen kan få.

Det ska fortfarande regleras om beslut om utlämnande av uppgifter och om tidsfrister för utlämnandet i 14 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet också vad gäller sådan information som uppfyller villkoren i 1 mom. Paragrafen ska inte påverka denna reglering eller tillämpningen av den. Paragrafen ska innehålla bestämmelser om det tekniska förfarandet vid utlämnande av information och om skyldigheter som gäller behandling i fall där informationens karaktär ställer särskilda krav på detta. Till exempel i fall där en myndighet har beviljat tillträde till ett gränssnitt kan det för den som utnyttjar informationen fortfarande ha betydelse under vilken tidsperiod information som snabbt föråldras uppdateras på gränssnittet. Det är frågan om en specialbestämmelse om information som uppdateras ofta i förhållande till den existerande 24 § i informationshanteringslagen där det föreskrivs allmänt om myndigheters möjlighet att via tekniska gränssnitt överföra information till andra än myndigheter. När villkoren i paragrafen uppfylls ska myndigheten vara skyldig att använda ett tekniskt gränssnitt vid utlämnandet av informationen om mottagaren så vill.

24 b §. Tillgänglighet till värdefulla datamängder. I paragrafen ska det föreskrivas om sättet att utlämna värdefulla datamängder. Dessutom ska det föreskrivas allmänt om värdefulla datamängder i paragrafen. Paragrafen är ny och grundar sig på tvingande lagstiftning enligt direktivet om öppna data.

I 1 mom. ska det föreskrivas om värdefulla datamängder. Med värdefulla datamängder avses datamängder vilka arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande det har reglerats om [genom kommissionens genomförandeakter] på grund av deras ekonomiska eller sociala betydelse. [Obs. Genomförandeakterna fanns ännu inte tillgängliga förrän remisstiden började. Bestämmelserna och motiveringarna kompletteras till den delen]. Enligt artikel 2.10 i direktivet om öppna data avses med värdefulla dataset handlingar vars vidareutnyttjande är förknippat med stora fördelar för samhället, miljön och ekonomin, framför allt på grund av deras lämplighet för att skapa mervärdetjänster, applikationer och nya högkvalitativa och anständiga arbetstillfällen, och antalet potentiella mottagare av de mervärdetjänster och mervärdesapplikationer som bygger på dessa dataset. Enligt artikel 14.1 i direktivet ska kommissionen anta genomförandeakter i vilka det fastställs en förteckning över värdefulla dataset som innehas av offentliga myndigheter och offentliga företag bland de handlingar som omfattas av detta direktiv. I dessa

genomförandeakter får också anges arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av värdefulla dataset.

I 2 mom. föreskrivs enligt förslaget att värdefulla datamängder som den som får information har rätt att få och rätt att behandla enligt separata bestämmelser i lag på begäran ska utlämnas med hjälp av tekniska gränssnitt. Så ska man förfara oberoende av om mottagaren av informationen är en myndighet eller någon annan. Om det behövs ska denna information också finnas tillgänglig som en bulknedladdning. Bestämmelsen grundar sig på artikel 5.5 och 5.8 i direktivet om öppna data. Värdefulla datamängder ska enligt artikel 5.8 göras tillgängliga för vidareutnyttjande via lämpliga API:er och, i förekommande fall, som en bulknedladdning.

Grunderna för utlämnande av information ska inte fastställas i bestämmelsen utan endast i vilken form och på vilket sätt informationen lämnas om mottagaren har rätt att få information och rätt att behandla den enligt bestämmelser i någon annan lag. Bestämmelsen bör tolkas tillsammans med bestämmelser om rätt att få information och rätt att behandla den: skyldigheten eller rätten att lämna ut information ska fortfarande följa det som bestäms i offentlighetslagen eller i speciallagar. Värdefulla datamängder ska utlämnas eller finnas tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt på begäran. Detta innebär att den som utlämnar information inte är bunden till detta sätt att utlämna den om det inte behövs ur mottagarens synpunkt. Den som begär information kan dessutom fortfarande få den i den form som aktören är berättigad till enligt offentlighetslagen eller någon annan lag. Bestämmelsen ska iakttas som förpliktande endast för den som utlämnar information. Bestämmelsen ska tillämpas oberoende av om det är en myndighet eller någon annan som får informationen. I 22 och 24 § i informationshanteringslagen föreskrivs separat om informationsöverföring mellan myndigheter via tekniska gränssnitt (22 §) och till andra än myndigheter (24 §). På värdefulla datamängder tillämpas i övrigt de bestämmelser som ingår i dessa paragrafer, men användningen av gränssnitten ska inte vara beroende av prövning hos den som lämnar informationen och man får inte avvika från detta med stöd av ändamålsenlighet.

Om det behövs ska värdefulla datamängder också finnas tillgänglig som en bulknedladdning. I direktivet regleras det inte mer ingående om när denna tröskel för behövlighet överskrids, utan den som ansvarar för informationen ska pröva saken. Att materialet finns tillgängligt som en bulknedladdning ska inte behövas till exempel när den som begär materialet inte behöver detta format. Tröskeln för behövlighet överskrids inte heller om det på grund av informationens karaktär är uppenbart att informationen blir oanvändbar eller mycket svår att utnyttja om den görs tillgänglig som en bulknedladdning.

Paragrafens 3 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning om värdefulla datamängder. Enligt artikel 14.1 i direktivet ska kommissionen anta genomförandeakter i vilka det fastställs en förteckning över särskilda värdefulla dataset. För att skapa klarhet i regleringen som helhet och säkerställa att lagstiftningen är exakt ska det regleras om värdefulla datamängder i nationella speciallagar eller genom förordning av statsrådet. Det ska föreskrivas om datamängder och att göra dem tillgängliga genom förordning av statsrådet enligt vad som bestäms om dem i Europeiska unionens lagstiftning och till den del bestämmelserna inte ingår i speciallagar.

7.2 Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet

16 §. *Hur en handling skall lämnas ut.* I paragrafen föreskrivs det om sätten att lämna ut handlingar, det vill säga det definieras hur handlingar offentliggörs i praktiken. Information om en handling ska alltid ges på det sätt som anges i 1 mom., det vill säga muntligen eller så att handlingen läggs fram för påseende och kopiering eller får avlyssnas eller så att en kopia eller en

utskrift av den lämnas ut. Utgångspunkten är att informationen lämnas ut på det sätt som begärts.

Enligt 2 mom. har man av de offentliga uppgifterna i ett beslutsregister som förs av en myndighet med hjälp av automatisk databehandling rätt att få en kopia i form av en teknisk upptagning eller annars i elektronisk form, om inte särskilda skäl talar för något annat. Utlämnande av uppgifter på motsvarande sätt ur en annan offentlig handling beror enligt gällande lag på myndighetens prövning, om inte något annat föreskrivs.

Paragrafens 2 mom. föreslås bli ändrat så att man också har rätt att få en kopia av offentliga handlingar i elektronisk form som uppdateras ofta eller i realtid i elektronisk form om handlingen till innehållet ändras eller föråldras snabbt och handlingen inte innehåller personuppgifter. Bestämmelsen ska gälla både handlingar som myndigheten utarbetar och som lämnats till den. Enligt lagens 5 § avses med handling även tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och som sparats elektroniskt. Med information som uppdateras ofta eller i realtid och som till innehållet ändras eller föråldras snabbt avses enligt förslaget dynamiska data som definieras i direktivet om öppna data. I artikel 2.8 i direktivet definieras dynamiska data som handlingar i digitalt format, som uppdateras ofta eller i realtid, särskilt på grund av deras volatilitet eller snabba åldrande. Dessutom framförs det i artikel 2.8 i direktivet att data som genereras av sensorer vanligtvis betraktas som dynamiska data. Sådana dynamiska data som uppdateras ofta eller i realtid är ofrånkomligen i digital form, och saken behöver inte regleras separat. Det är inte heller möjligt att uttömmande definiera datamängder eller typer av data som uppdateras ofta eller i realtid. Myndigheterna ska enligt förslaget bedöma från fall till fall om sådana data som uppdateras ofta ingår i de data de innehar. Att lämna ut personuppgifter i elektronisk form ska fortfarande i andra fall än de som nämns i momentets första mening ske enligt myndighetens prövning.

Genom ändringen genomförs artikel 5.5 i direktivet om öppna data för de aktörers del som hör till offentlighetslagens tillämpningsområde. Enligt artikel 5.5 ska offentliga myndigheter göra dynamiska data tillgängliga för vidareutnyttjande omedelbart efter insamlingen genom lämpliga API:er (applikationsprogrammeringsgränssnitt) och, i förekommande fall, som en bulknedladdning (tillgång till en avgränsad informationsmängd genom elektronisk uppkoppling). Artikel 5.5 i direktivet genomförs delvis genom bestämmelser som föreslås i informationshanteringslagen. Ändringen av momentet säkerställer att den som begär information har rätt att få information ur handlingar som uppdateras ofta i elektronisk form. Om tillgänglighet till data i elektronisk form via ett tekniskt gränssnitt och en elektronisk förbindelse ska det fortfarande föreskrivas i informationshanteringslagen. Därför ska den bestämmelse som enligt förslaget ska fogas till momentet tolkas tillsammans med den nya 24 a § som föreslås i informationshanteringslagen där det ska föreskrivas om tillgänglighet till data som uppdateras ofta via tekniska gränssnitt och som en bulknedladdning.

I 2 mom. ska det dessutom göras en språklig ändring. Andra meningen i det gällande momentet ändras enligt förslaget så, att utlämnande av uppgifter ”i motsvarande form” ersätts med utlämnande av uppgifter ”i elektronisk form och som en teknisk upptagning”. Hänvisningen till motsvarande form innebär i det gällande momentet en teknisk upptagning eller någon annan elektronisk form. Eftersom meningen ska föregås av en bestämmelse om data som uppdateras ofta behöver formuleringen ändras. Denna ändring ska inte påverka det rådande rättsläget.

[Obs. bestämmelserna om avgifter för värdefulla datamängder i 34 och 38 § beror på kommissionens genomförandeakter. Behovet av och innehållet i dem bedöms på nytt efter remissbehandlingen]

[34 §. *Avgifter.* I paragrafens 1 mom. 5 punkt görs en teknik ändring. Till 1 mom. fogas en ny 6 punkt enligt vilken det inte uppbärs avgift för utlämnande av handlingar med stöd av 9 och 11 § när det gäller värdefulla datamängder som avses i 24 b § 1 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Punkten ska motsvara artikel 6.6 a och artikel 14.1 a i direktivet. Vid sidan av 24 § 2 mom. i informationshanteringslagen ska det föreskrivas om värdefulla datamängder i speciallagar. När det föreskrivs i speciallagar om att vissa värdefulla datamängder görs tillgängliga ska det också föreskrivas om att de är avgiftsfria i speciallagarna. Till den del det ändå föreskrivs om värdefulla datamängder i statsrådets förordning som utfärdats med stöd av 24 b § 3 mom. i informationshanteringslagen ska en bestämmelse om att de är avgiftsfria ingå i den nya 6 punkten. Bestämmelsen behövs till de delar de värdefulla datamängderna inte omfattas av någon särskild speciallag.]

Dessutom föreslås en bestämmelse om övergångstid för övergången till avgiftsfria värdefulla datamängder. Övergångsbestämmelsen ska grunda sig på artikel 14.5 i direktivet enligt vilken medlemsstaterna får undanta vissa offentliga myndigheter från kravet att tillhandahålla värdefulla dataset avgiftsfritt under en period på högst två år från och med det datum då den relevanta genomförandeakten träder i kraft. Övergångsbestämmelsen kan gälla organ inom den offentliga sektorn som är skyldiga att generera intäkter för att täcka en väsentlig del av sina kostnader kopplade till den offentliga verksamheten om det avgiftsfria tillhandahållandet av dessa värdefulla dataset skulle medföra betydande budgetkonsekvenser. Enligt bestämmelsen ska den avgiftsfrihet som regleras i 34 § 1 mom. 6 punkten i lagen tillämpas från och med X.X.2023 på sådana värdefulla datamängder där XXX ansvarar för utlämnande av dem.]

7.3 Lag om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data

1 §. Tillämpningsområde. Paragrafen ska innehålla bestämmelser om de sektorer där offentliga företag hör till lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen ska motsvara artikel 1.1 b i direktivet om öppna data, men där ska hänvisas till lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) i stället för till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG. Paragrafen ska tillämpas tillsammans med 2 och 3 § för att bestämma om de skyldigheter som ingår i lagen ska tillämpas på en handling som innehas av ett offentligt företag.

I 2 mom. ska det föreskrivas om lagens förhållande till offentlighetslagen och informationshanteringslagen. Om ett offentligt företag omfattas av tillämpningsområdet för de lagarna när det sköter en offentlig uppgift med stöd av lag eller förordning eller enligt en bestämmelse eller föreskrift som utfärdats med stöd av dem tillämpas på en handling som gäller en offentlig uppgift de författningarna i stället för denna lag.

2 §. Offentliga företag. I paragrafen definieras enligt förslaget offentliga företag. Definitionen motsvarar definitionen av offentliga företag i artikel 2.3 i direktivet om öppna data. I lagen ska med offentliga företag avses ett företag verksamt inom en eller flera sektorer som anges i 1 § och i vilket offentliga samfund direkt eller indirekt kan utöva bestämmande inflytande i fråga om ägarförhållande, finansiellt deltagande eller regler som ska gälla företaget. Enligt skäl 29 i ingressen till direktivet är definitionen av ”offentligt företag” baserad på definitionen i direktiv 2014/24/EU och ska tillämpas också i fråga om direktivet om öppna data.

Offentliga samfund ska anses utöva bestämmande inflytande i företag om de direkt eller indirekt äger majoriteten av företagets aktiekapital eller något annat betydande kapital, kontrollerar majoriteten av rösttalet för företagets samtliga aktier eller andelar eller kan utse fler än hälften av

medlemmarna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller tillsynsorgan. Eftersom också indirekt bestämmanderätt i ett företag beaktas ska de koncernbolag eller till exempel bolag som hör till statens affärsverk och som uppfyller dessa villkor omfattas av tillämpningsområdet.

3 §. Handlingar. I paragrafen föreskrivs om de handlingar som hör till tillämpningsområdet. Enligt 1 mom. ska lagen tillämpas på offentliga företags handlingar när produktionen av dem är en del av en tjänst som en myndighet anser vara allmännyttig och för vilken det därför har ålagts särskilda skyldigheter för offentliga tjänster genom lag, förordning eller något annat sätt som binder företaget.

En allmännyttig tjänst är ett EU-rättsligt begrepp. Definitionen som används motsvarar definitionen i kommissionens meddelande om tjänster i allmänhetens intresse i Europa (2001/C 17/04) i bi-laga II. Det gäller tjänster som regleringen om ekonomisk konkurrens på inre marknaden i regel inte ska tillämpas på. För att trygga hög kvalitet på och tillgång till allmännyttiga tjänster kan de till exempel omfattas av särskilda förpliktelser och beviljas olika särskilda rättigheter eller ensam-rätter. Medlemsstaterna är fria att själva definiera allmännyttiga tjänster. Uppgiften för en sådan tjänst ska definieras klart och tjänsten ska grunda sig på beslut av en myndighet, till exempel ett avtal. Om en tjänst är allmännyttig ska alltså bedömas från fall till fall och grunda sig på speciallagstiftning och bindande beslut av myndigheter.

I 2 mom. föreskrivs om undantag från huvudregeln i 1 mom. Lagen ska inte tillämpas på handlingar som har direkt koppling till verksamhet som, på det sätt som avses i 10 § i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016), är direkt konkurrensutsatt på marknader med fritt tillträde (2 mom. 1 punkten). Bestämmelsen ska grunda sig på artikel 1.2 b ii i direktivet om öppna data. Lagen tillämpas inte på handlingar som gäller sektorer för vilka kommissionen enligt artikel 35 i försörjningsdirektivet (2014/25/EU) ge-nom en genomförandeakt har fastställt att verksamheten är direkt öppen för konkurrens på en marknad där tillträdet inte är begränsat. Lagen ska inte tillämpas på handlingar som är myndighetshandlingar enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen (2 mom. 2 punkten). Utlämnandet av dessa handlingar ska fortfarande regleras i offentlighetslagen och informationshanteringslagen och i eventuell speciallagstiftning. Lagen ska inte tillämpas på handlingar för vilka tredje man innehar immateriella rättigheter (2 mom. 3 punkten). Undantaget grundar sig på artikel 1.2 c i direktivet om öppna data. Lagen ska inte heller tillämpas på handlingar vilkas tillgänglighet är begränsad i någon annan lag till exempel för att skydda affärshemligheter, statens säkerhet eller personuppgifter (2 mom. 4 punkten). Bestämmelsen grundar sig på artikel 1.2 d, 1.2 f och 1.2 h i direktivet om öppna data.

I 3 mom. regleras definitionen av begreppet handling. Med handling avses utom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel. Definitionen motsvarar definitionen av handling i 5 § 1 mom. i offentlighetslagen. Enligt artikel 2.6 i direktivet om öppna data avses med handling i direktivet allt innehåll, oberoende av medium (papper eller elektronisk form eller i form av ljudinspelningar, bildinspelningar eller audiovisuella inspelningar), eller varje del av sådant innehåll. Definitionen som föreslås innehåller de handlingar som hör till direktivets tillämpningsområde, men formuleringen enligt offentlighetslagen möjliggör att definitionen av handlingar som hör till tillämpningsområdet för direktivet är enhetlig nationellt sett.

4 §. Vidareutnyttjande av handlingar. I paragrafen ska den allmänna principen för vidareutnyttjande av handlingar som offentliga företag innehar regleras. Lagen ska inte förplikta offentliga

företag att tillåta att handlingar som de innehar används för kommersiella eller andra syften. Det är emellertid möjligt att ett offentligt företag måste tillåta vidareutnyttjande med stöd av någon annan lag eller skyldighet. Enligt skäl 26 i ingressen till direktivet om öppna data innehåller direktivet inte någon allmän skyldighet att tillåta vidareutnyttjande av handlingar som framställs av offentliga företag. Beslutet om huruvida vidareutnyttjande ska tillåtas eller ej bör fortfarande fattas av det berörda offentliga företaget, om inte annat föreskrivs i direktivet eller i unionsrätten eller nationell rätt.

Ett offentligt företag som tillåter användning av en handling som det innehar för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål, eller som måste tillåta sådan användning av en handling som det innehar med stöd av lagstiftning, internationella avtal, föreskrift av en myndighet eller någon annan orsak som ska iaktas som förpliktande ska iakttä lagens bestämmelser om villkor för användning av handlingen och att göra den tillgänglig. Bestämmelsen motsvarar det som sägs om offentliga företags handlingar i artikel 3.2 i direktivet om öppna data. Skyldigheterna enligt lagen ska således tillämpas till att börja med när ett offentligt företag självt har tillåtit en aktör utanför dess organisation att använda en handling för kommersiella eller för icke-kommersiella ändamål. Dessutom kan skyldigheterna komma att behöva tillämpas när sådan användning är möjlig eller tillåten med stöd av lagstiftning, internationella avtal, en myndighets föreskrift eller något annat skäl som det offentliga företaget ska iakttä som förpliktande.

5 §. Hur handlingar ska lämnas ut. Paragrafen ska reglera i vilken form offentliga företag ska göra handlingar tillgängliga när det är tillåtet att vidareutnyttja dem enligt 4 §. Bestämmelsen ska motsvara artikel 5.1 i direktivet om öppna data och den tvingande reglering där som gäller offentliga företag. Offentliga företag ska göra sina handlingar tillgängliga i alla redan existerande format och på alla redan existerande språkversioner. Offentliga företag ska inte vara skyldiga att skapa eller omvandla handlingar utan skyldigheten att göra handlingar tillgängliga ska endast gälla de existerande formaten och språkversionerna av handlingarna. Handlingarna ska dessutom göras tillgängliga i en elektronisk och maskinläsbar form med metadata som används allmänt om det är ändamålsenligt och möjligt utan oskäligt besvär. Med maskinläsbar form avses ett filformat vars struktur möjliggör att programmen lätt kan specificera, identifiera och plocka datamängder, enskilda data och deras strukturer ur formatet. Med ett format som används allmänt avses användning av ett dataformat i enlighet med någon standard eller något annat filformat eller någon annan filstruktur som allmänt är i bruk. Med metadata avses data som beskriver datamängderna.

Ett offentligt företag har inte en ovillkorlig skyldighet att göra handlingar tillgängliga i elektronisk, allmänt använd maskinläsbar form med metadata, utan regleringen lämnar delvis frågan att prövas av företaget. Ett offentligt företag ska inte ha skyldighet att göra handlingar tillgängliga på detta sätt om det inte är ändamålsenligt eller möjligt utan oskäligt besvär. Offentliga företag har till exempel inte skyldighet att skapa eller omvandla handlingar eller sända utdrag ur dem om det inte är möjligt genom enkla åtgärder och det skulle medföra oskäligt besvär. Att omvandla en handling till en viss form är till exempel inte ändamålsenligt om dess karaktär eller kvaliteten på innehållet i informationen skulle innebära att en omvandling väsentligen påverkar möjligheten att utnyttja handlingen eller innehållet. Prövning kan även innebära att en handling delvis görs tillgänglig på det sätt som paragrafen kräver. Det är till exempel möjligt att en skannad handling kan göras tillgänglig i elektronisk form, men att det inte är möjligt att omvandla den till maskinläsbar form utan oskäligt besvär eftersom handlingen inte kan läsas eller omvandlas maskinellt på något pålitligt sätt.

Paragrafen ska inte påverka lagstiftningen om personuppgifter och inte ålägga offentliga företag att göra handlingar som innehåller personuppgifter tillgängliga. Bestämmelsen ska inte heller ta

ställning till det sätt på vilket datamängder bör hållas tillgängliga. Det sätt på vilket data tillhandahålls eller om data ska finnas tillgängliga på någon offentlig webbadress ska huvudsakligen regleras på annat håll och till vissa delar även bero på det offentliga företagets prövning. För vissa datamängders del föreskrivs det separat om utlämnande i 6 § i lagen.

6 §. Tillgänglighet till vissa datamängder. I paragrafen ska det föreskrivas om sättet att utlämna värdefulla datamängder samt data som uppdateras ofta eller i realtid. Dessutom ska det föreskrivas allmänt om värdefulla datamängder i paragrafen. Paragrafen ska grunda sig på tvingande reglering i direktivet om öppna data.

I 1 mom. definieras värdefulla datamängder. Med värdefulla datamängder avses datamängder för vilka arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande det har reglerats om [genom kommissionens genomförandeakter] på grund av deras ekonomiska eller sociala betydelse. [Obs. Genomförandeakterna fanns ännu inte tillgängliga förrän remisstiden började. Bestämmelserna och motiveringarna kompletteras till den delen]. Enligt artikel 2.10 i direktivet om öppna data avses med värdefulla dataset handlingar vars vidareutnyttjande är förknippat med stora fördelar för samhället, miljön och ekonomin, framför allt på grund av deras lämplighet för att skapa mervärdestjänster, applikationer och nya högkvalitativa och anständiga arbetstillfällen, och antalet potentiella mottagare av de mervärdestjänster och mervärdesapplikationer som bygger på dessa dataset. Enligt artikel 14.1 i direktivet ska kommissionen anta genomförandeakter i vilka det fastställs en förteckning över värdefulla dataset som innehåses av offentliga myndigheter och offentliga företag bland de handlingar som omfattas av detta direktiv. I dessa genomförandeakter får också anges arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av värdefulla dataset.

I 2 mom. regleras att värdefulla datamängder på begäran ska utlämnas eller finnas tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt. Om det behövs ska dessa data också finnas tillgängliga som en bulk-nedladdning. Bestämmelsen grundar sig på artikel 5.5 och 5.8 i direktivet om öppna data. Värdefulla datamängder ska enligt artikel 5.8 göras tillgängliga för vidareutnyttjande via lämpliga API:er och, i förekommande fall, som en bulknedladdning. Bestämmelserna tillämpas enligt artikel 5.7 på befintliga handlingar som innehåses av offentliga företag som är tillgängliga för vidareutnyttjande. I bestämmelsen ska inte fastställas när ett offentligt företag har skyldighet att utlämna information. Genom bestämmelsen fastställs de sätt på vilka ett offentligt företag ska göra de handlingar som avses i lagen tillgängliga när användningen av dem är tillåten enligt 4 §.

Om det behövs ska värdefulla datamängder också finnas tillgängliga som en bulknedladdning. I direktivet regleras det inte närmare om när denna tröskel för behövlighet överskrids, utan den som ansvarar för informationen ska pröva saken. Att filer finns tillgängliga som en bulknedladdning ska inte behövas till exempel när den som utnyttjar informationen inte behöver detta format. Tröskeln för behövlighet överskrids inte heller om det på grund av informationens karaktär är uppenbart att den blir oanvändbar eller mycket svår att utnyttja om den görs tillgänglig som en bulknedladdning.

I 3 mom. ska det föreskrivas om bemyndigande att utfärda förordning om värdefulla datamängder. För att skapa klarhet i regleringen som helhet och säkerställa att lagstiftningen är exakt ska det regleras nationellt om värdefulla datamängder i speciallagar eller genom förordning av statsrådet. Det ska föreskrivas om datamängder och om att göra dem tillgängliga på det sätt som föreskrivs om dem i Europeiska unionens lagstiftning genom förordning av statsrådet om de inte regleras om dem i speciallagar.

I 4 och 5 mom. ska det regleras om tillgänglighet till data som uppdateras ofta eller i realtid. I 4 mom. ska det regleras om skyldigheter som gäller tillgänglighet till data som uppdateras ofta och om villkoren för att skyldigheterna som huvudregel bör iakttas när dessa villkor uppfylls. Data ska på begäran finnas tillgängliga via ett tekniskt gränssnitt genast efter att de samlats in, och vid behov som en bulknedladdning, om data uppdateras ofta eller i realtid och till innehållet ändras eller föråldras snabbt. Alla villkor ska uppfyllas. I 4 mom. 1 och 2 punkten föreskrivs om de villkor som gäller datas karaktär som ska motsvara de dynamiska data som definieras i direktivet om öppna data. I artikel 2.8 i direktivet definieras dynamiska data som handlingar i digitalt format, som uppdateras ofta eller i realtid, särskilt på grund av deras volatilitet eller snabba åldrande. Dessutom framförs det i artikel 2.8 i direktivet att data som genereras av sensorer vanligtvis betraktas som dynamiska data. Begreppet dynamiska data är som sådant inte ändamålsenligt i samband med nationell lagstiftning. En datamängd som täcks av definitionen bestäms därför utgående från sina egenskaper. Data som uppdateras ofta eller i realtid är ofrånkomligen i digital form, och saken behöver inte regleras separat. Det är inte heller möjligt att uttömmande räkna upp datamängder eller typer av data som uppdateras ofta eller i realtid. Offentliga företag ska enligt förslaget bedöma från fall till fall om sådana data som uppdateras ofta ingår i de data de innehar.

Data som uppdateras ofta ska finnas tillgängliga som en bulknedladdning om det behövs. I direktivet regleras det inte mer ingående om när denna tröskel för behövighet överskrids, utan den som ansvarar för data ska pröva saken. Att filer finns tillgängliga som en bulknedladdning ska inte behövas till exempel när den som begär data inte behöver detta format. Tröskeln för behövighet överskrids inte heller om det på grund av datas karaktär är uppenbart att de blir oanvändbara eller mycket svåra att utnyttja om de görs tillgängliga som en bulknedladdning.

I 5 mom. anges undantag från bestämmelserna i 4 mom. Om villkoren i 4 mom. uppfylls men det medför oproportionella ansträngningar av finansiella eller tekniska orsaker att göra data tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt eller som en bulknedladdning omedelbart efter insamlingen måste skyldigheten inte iakttas fullt ut. I varje fall bör offentliga företag handla så att data som uppfyller villkoren finns tillgängliga inom en tidsram eller med tillfälliga tekniska begränsningar som inte otillbörligen försvårar utnyttjandet av dem. Omständigheter som ska prövas är till exempel de ekonomiska eller tekniska resurser som krävs för att förverkliga ett gränssnitt, hurdana data som uppdateras ofta det är frågan om och hur ofta sådana data begärs. Momentet ska möjliggöra prövning av vad som är oskäligt i relation till alla skyldigheter som avses i 1-3 punkten. Vid prövningen ska det offentliga företaget väga det besvär det medför för det i relation till den ekonomiska eller sociala potential utnyttjandet av data kan få.

7 §. Avgifter. I paragrafen ska det anges hurdana avgifter offentliga företag kan ta ut för att utlämna handlingar när användningen tillåts enligt 4 §. Bestämmelsen ska motsvara den tvingande regleringen i artikel 6 i direktivet om öppna data som gäller offentliga företag.

I 1 mom. ska det föreskrivas om offentliga företags skyldighet att fastställa avgifter som eventuellt ska tas ut för utlämnande av handlingar så att de inkomster som de eventuellt genererar inte överskrider det totala beloppet för insamling, produktion, kopiering, distribution och lagring av data i handlingarna med tillägg av en skälig vinst. Ett offentligt företag ska pröva på vilket sätt det bedömer och följer hur kostnaderna och avgifterna motsvarar varandra. Det är tillåtet att fastställa avgifterna på en nivå där de utöver att täcka de kostnader som beskrivs i momentet genererar en skälig vinst. En skälig vinst ska fastställas som en procentandel av de

kostnader som uppkommit och får högst utgöra beloppet för fast ränta för Europeiska centralbankens huvudsakliga refinansieringstransaktioner ökat med fem procentenheter. Ett offentligt företag kan fastställa kostnader också på en lägre nivå.

I 2 mom. ska det föreskrivas om uttag av avgifter för skydd av personuppgifter eller affärshemligheter. Om ett offentligt företag för att utlämna data måste skydda affärshemligheter eller behandla en handling så att den inte innehåller personuppgifter som avses i artikel 4.1. i allmänna dataskyddsförordningen kan företaget lägga till de kostnader som uppkommer som följd av dessa åtgärder till de kostnader som ska beaktas enligt 1 mom. Ett offentligt företag är enligt 4 och 5 § inte skyldigt att göra handlingar som innehåller personuppgifter tillgängliga. Om ett offentligt företag ändå utlämnar en sådan handling och behandlar den så att den inte längre innehåller personuppgifter kan dessa kostnader tas ut som en del av de avgifter som avses i 1 mom. Ett offentligt företag är inte heller skyldigt att utlämna handlingar som innehåller affärshemligheter. Enligt artikel 1.2 d iii i direktivet om öppna data tillämpas direktivet inte på handlingar som inte är tillgängliga på grund av insynsskydd för kommersiella uppgifter, såsom företagshemlighet. Om ett offentligt företag ändå utlämnar en sådan handling och behandlar den i detta syfte för att skydda affärshemligheter kan dessa kostnader tas ut som en del av de avgifter som avses i 1 mom.

I 3 mom. ska det föreskrivas om avgiftsfrihet för värdefulla datamängder. Bestämmelsen grundar sig på tvingande bestämmelser i artikel 6.6 a i direktivet om öppna data.

Paragrafens 4 mom. ska innehålla ett bemyndigande att utfärda förordning. Allmänna grunder för uträkning av totalbelopp för avgifterna får utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt artikel 6.4 i direktivet ska de sammanlagda avgifterna beräknas i enlighet med objektiva, öppet redovisade och kontrollerbara kriterier. Dessa kriterier ska fastställas av medlemsstaterna.

I 5 mom. ska det föreskrivas att offentliga företag i förväg ska offentliggöra de faktiska beloppen och grunderna för avgifter som tas ut för utlämnande av handlingar i ett allmänt datanät om det inte anses uppenbart onödigt. Bestämmelsen genomför artikel 7.1 i direktivet om öppna data för offentliga företags del.

8 §. *Icke-diskriminering och jämlikt bemötande.* I paragrafen ska det föreskrivas om offentliga företags skyldighet att bemöta aktörer som utnyttjar handlingar på ett icke-diskriminerande och jämlikt sätt. Ett offentligt företag får ställa endast sådana villkor för användningen av handlingar som är objektiva, proportionerliga, icke-diskriminerande och motiverade enligt mål av allmänt intresse. Enligt skäl 26 i ingressen i direktivet om öppna data innehåller direktivet inte någon allmän skyldighet att tillåta vidareutnyttjande av handlingar som framställs av offentliga företag. Beslutet om huruvida vidareutnyttjande ska tillåtas eller ej bör fortfarande fattas av det berörda offentliga företaget, om inte annat föreskrivs i direktivet, unionsrätten eller nationell rätt. Offentliga företag ska iaktta de skyldigheter om saken som anges i kapitel III och IV i direktivet, i synnerhet i fråga om tillgängliga format, avgifter, öppenhet, licenser, icke-diskriminering och förbud mot exklusiva avtal först när de har gjort handlingarna tillgängliga för vidareutnyttjande. Skyldigheten i paragrafen att behandla de aktörer som använder handlingar jämlikt och ställa endast objektiva och icke-diskriminerande villkor för användningen innebär ändå inte att ett offentligt företag inte får göra handlingar tillgängliga endast för vissa aktörer på ett selektivt sätt.

9 §. *Exklusiva avtal.* I 1 mom. ska det föreskrivas om allmänt förbud mot exklusiva avtal och om undantag från detta förbud. Avtal mellan offentliga företag och tredje parter får inte innehålla ensamrätter som begränsar vidareutnyttjande om det inte är nödvändigt för att tillhandla-

hålla en tjänst som gäller allmänt intresse. Om exklusiva avtal har tagits i bruk för att tillhandahålla en tjänst som tjänar ett sådant nödvändigt allmänt intresse ska grunderna för beviljandet av dem ses över på nytt regelbundet minst vart tredje år. Om tröskeln för nödvändighet inte längre överskrids vid en förnyad granskning ska exklusiva avtal inte tillåtas. Med tjänster som gäller allmänt intresse avses inte allmännyttiga tjänster enligt 3 § 1 mom., utan begreppet är mer omfattande.

I 2 mom. föreskrivs enligt förslaget att exklusiva avtal som tillåts enligt 1 mom. ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät minst två månader innan de träder i kraft. De slutliga villkoren i sådana avtal ska vara öppna för insyn och göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät.

Enligt 3 mom. ska offentliga företag göra rättsliga eller praktiska arrangemang som, utan att bevilja en exklusiv rättighet, syftar till eller kan antas leda till begränsad tillgänglighet för vidareutnyttjande av handlingar för andra enheter än de parter som deltar i arrangemanget, tillgängliga i ett allmänt datanät. Arrangemangen ska göras tillgängliga minst två månader innan de träder i kraft. Ett offentligt företag ska se över sådana rättsliga eller praktiska arrangemangs påverkan på tillgången till data regelbundet och under alla omständigheter vart tredje år. De slutliga villkoren i sådana avtal ska vara offentliga och göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät.

Genom regleringen i direktivet genomförs artikel 12.1, 12.2 och 12.4 i direktivet om öppna data i fråga om offentliga företag.

10 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs om lagens ikraftträdande.

11 §. Övergångsbestämmelser. I paragrafen föreskrivs enligt förslaget om övergångsbestämmelser för exklusiva avtal. I paragrafen ska det föreskrivas om upphörande av sådana exklusiva avtal som är i kraft när lagen träder i kraft och på vilka undantagen om tjänster som gäller nödvändigt allmänt intresse enligt 9 § 1 mom. inte kan tillämpas. Sådana exklusiva avtals giltighetstid upphör när det aktuella avtalet upphör och i varje fall senast den 17 juli 2049. Bestämmelsen grundar sig på tvingande bestämmelser i artikel 12.5 i direktivet om öppna data.

7.4 Lag om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel

1 §. Tillämpningsområde. I 1 mom. föreskrivs enligt artikel 10.2 i direktivet om tillämpning av lagen på vidareutnyttjande av forskningsdata som är offentligt finansierade och som forskare, organisationer som bedriver forskning eller organisationer som finansierar forskning redan har gjort tillgängliga för allmänheten via ett register. Enligt skäl 28 i direktivets ingress bör skyldigheter enligt detta direktiv för att undvika administrativa bördor endast gälla forskningsdata som redan har gjorts tillgängliga för allmänheten. Lagen ska således inte tillämpas på forskningsdata som inte har gjorts offentligt tillgängliga eller på forskningsdata som har gjorts tillgängliga på något annat sätt än via ett datalager som avses i 1 mom. Med datalager avses ett institutionellt eller ämnesbaserat datalager, inte till exempel en webbplats eller en tjänst som en forskare upprätthåller eller ett datalager som en organisation producerat vid forskning som utförts på beställning.

I artikel 10.2 i direktivet nämns att data görs tillgängligt för allmänheten via ett institutionellt eller ämnesbaserat register. Institutionellt eller ämnesbaserat datalager behöver inte nämnas i lagen, för digitala forskningsdata finns alltid fysiskt i något datalager. Förvaring sker således alltid i ett datalager vilket också i allmänhet är ett villkor för digitala forskningsdatas existens.

Termen datalager är en allmän term och det finns variation mellan forskningsområden, till exempel i fråga om informationslager, informationslagringstjänst eller annat motsvarande. Eftersom syftet med direktivet ändå är att föreskriva om att göra data tillgängliga är det inte väsentligt om forskningsdata finns i ett datalager, en informationslagringstjänst eller i någon motsvarande tjänst. Att göra något tillgängligt innebär i praktiken att forskningsmaterialet finns tillgängligt för vidareutnyttjande på ett icke-diskriminerande sätt, avgiftsfritt och öppet (eventuellt licensbelagt) via ett datanät i en form som kan laddas ner.

I 2 mom. föreskrivs om begränsningar av lagens tillämpningsområde. Lagen ska inte tillämpas på handlingar som omfattas av tredje parters immateriella rättigheter eller som innehåller av andra kulturinstitutioner än bibliotek, inklusive högskolornas bibliotek, museer eller arkiv. Begränsningarna härstammar från artikel 1.2 c och 1.2 j i direktivet. Begränsningen som gäller immateriella rättigheter är även en naturlig följd av grundprincipen för öppen forskning enligt vilken man alltid strävar efter öppenhet i forskningsresultat när det är möjligt enligt lag och avtal.

I artikel 10.2 i direktivet föreskrivs att när forskningsdata öppnas ska berättigade kommersiella intressen, kunskapsöverföring och befintliga immateriella rättigheter beaktas. I skäl 28 i direktivets ingress konstateras det att i detta sammanhang bör aspekter vad gäller personlig integritet, skydd av personuppgifter, insynsskydd, nationell säkerhet, legitima affärsintressen, däribland affärshemligheter, och tredje parts immateriella rättigheter beaktas, i enlighet med principen ”så öppen som möjligt och så begränsad som nödvändigt”. Aktörer som publicerar forskningsmaterial bör fortfarande bedöma dessa frågor innan material görs offentligt tillgängligt. Skyldigheterna i lagen tillämpas härefter på redan publicerat material med de begränsningar som anges i 2 mom.

I 3 mom. föreskrivs om begränsningar av tillämpningsområdet i fråga om myndighetshandlingar. På myndighetshandlingar som avses i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen tillämpas det som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen, dock så att på avgiftsfrihet för forskningsmaterial tillämpas det som föreskrivs i 3 § 2 mom. i denna lag. Lagens tillämpningsområde och de definitioner som föreslås i 2 § bestämmer hurdana myndighetshandlingar skyldigheten till avgiftsfrihet enligt 3 § 2 mom. gäller. I övrigt tillämpas på myndighetshandlingar som per definition anses vara forskningsmaterial enligt denna lag bestämmelserna i offentlighetslagen och i informationshanteringslagen samt eventuellt i ämnesspecifik speciallagstiftning. Begränsningen av tillämpningsområdet kringkär inte tillgängligheten till eller möjligheten att utnyttja forskningsmaterial som innehåller av en myndighet och som uppfyller lagens krav. Bestämmelserna om myndighetshandlingars offentlighet och tillgänglighet som ingår i offentlighetslagen och informationshanteringslagen som allmänna lagar kräver minst motsvarande öppenhet och möjlighet att utnyttja data när det är fråga om offentliga handlingar enligt 9 § i offentlighetslagen.

2 §. Definitioner. I paragrafen föreskrivs det om definitioner av forskningsmaterial och handling. Paragrafen ska ha ett moment med tre punkter. I 1 mom. 1 punkten definieras forskningsmaterial. Med forskningsmaterial avses handlingar i digital form som inte är vetenskapliga publikationer men som är sammanställda eller producerade i samband med vetenskaplig forskning och som används som bevis i forskningsprocesser eller som i forskarsamfundet anses allmänt behövliga för att validera forskningsresultat. Definitionen motsvarar i övrigt definitionen i artikel 2.9 i direktivet, men begreppet forskningsdata som används i direktivet föreslås bli ersatt med begreppet forskningsmaterial. Med forskningsmaterial menas här i första hand forskningsdata (primär- och bearbetningsmaterial) från vetenskapliga studier. I forskarsamfundet är terminologin dock inte helt förenhetligad, och därför behöver definitionen fastställas. Den valda termen forskningsmaterial överensstämmer (på finska) med forskningsadministrationens ord-

lista som upprättats av högskolor. I forskningsdata ingår till exempel statistik, provresultat, mätningar, observationer som gjorts i fältarbete, enkätresultat, upptagningar från intervjuer, figurer, metadata, specifikationer och andra digitala objekt. Det är fråga om data som uppkommer vid vetenskaplig forskning. Det forskningsmaterial som avses i lagen ska vara vetenskapligt forskningsmaterial, vilket kräver att vetenskapsgrens specifika metoder och övriga lagbundenheter har tillämpats för att få fram forskningsmaterialet. Med forskningsmaterial ska inte avses vetenskapliga artiklar där det rapporteras och kommenteras om observationer som är resultat av vetenskaplig forskning.

I 2 mom. definieras handling så, att med handling avses utom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel. Definitionen motsvarar definitionen av handling i 5 § 1 mom. i offentlighetslagen. Enligt artikel 2.6 i direktivet om öppna data avses med handling i direktivet allt innehåll, oberoende av medium (papper eller elektronisk form eller i form av ljudinspelningar, bildinspelningar eller audiovisuella inspelningar), eller varje del av sådant innehåll. Definitionen som föreslås innehåller de handlingar som hör till direktivets tillämpningsområde, men formuleringen enligt offentlighetslagen möjliggör att regleringen om handlingar som hör till tillämpningsområdet för direktivet görs enhetlig nationellt sett.

I 1 mom. 3 punkten definieras utgivare av forskningsmaterial. Det ska gälla forskare, organisationer som bedriver forskning eller organisationer som finansierar forskning som har gjort forskningsmaterial offentligt tillgängliga via ett datalager på det sätt som avses i 1 §.

3 §. Vidareutnyttjande av forskningsmaterial. I 1 mom. ska det föreskrivas om huvudregeln för vidareutnyttjande av forskningsmaterial enligt vilken utgivaren av forskningsmaterial ska tillåta att forskningsmaterial används för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål. Tillämpningsområdet i lagens 1 § och definitionerna i 2 § utgör tillsammans förutsättningarna för vidareutnyttjande: forskningsmaterial ska gå att vidareutnyttja när de har finansierats med offentliga medel och har gjorts tillgängliga för allmänheten via ett institutionellt eller ämnesbaserat datalager. Bestämmelserna motsvarar den tvingande regleringen i artikel 10.2 i direktivet.

Skyldigheten ska gälla utgivare av forskningsmaterial som definieras i 2 § 1 mom. 3 punkten i lagen. Den krets av aktörer som skyldigheten gäller är mycket omfattande. En enskild forskare, en organisation som bedriver eller finansierar forskning (även en myndighet) kan omfattas av skyldigheten som gäller vidareutnyttjande om forskningsmaterialet har finansierats offentligt och gjorts offentligt tillgängligt. Skyldigheten kan även gälla grupper av dessa aktörer som publicerar material tillsammans eller enligt ett gemensamt avtal. Tillämpningsområdet för lagen kan också gälla vetenskapligt forskningsmaterial som en myndighet gjort eller låtit göra om lagens krav på offentlig finansiering och offentligt tillgängliggörande uppfylls.

I 2 mom. ska det bestämmas att avgifter inte får tas ut för vidareutnyttjande av forskningsmaterial. Genom bestämmelsen genomförs den tvingande bestämmelsen i artikel 6.6 b i direktivet om öppna data. Bestämmelsen om avgiftsfrihet ska också tillämpas på myndighetshandlingar som avses i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen och som enligt förslaget ska höra till tillämpningsområdet enligt 1 och 2 § i lagen.

4 §. Forskningsmaterials format. Paragrafen ska reglera i vilken form utgivare av forskningsmaterial ska göra handlingar tillgängliga när det är tillåtet att vidareutnyttja dem enligt lagen som föreslås. Forskningsmaterial ska göras tillgängliga i alla redan existerande format och på alla redan existerande språkversioner. Forskningsmaterial ska dessutom göras tillgängliga i en

elektronisk och maskinläsbar form med metadata som används allmänt om det är ändamålsenligt och möjligt utan oskäligt besvär. Bestämmelsen motsvarar den tvingande regleringen i artikel 5.1 och 5.3 i direktivet om öppna data som ska tillämpas på forskningsdata enligt artikel 10.2. Utgivare av forskningsmaterial ska dock inte vara skyldiga att skapa eller omvandla handlingar utan skyldigheten att göra handlingar tillgängliga ska endast gälla de existerande formaten och språkversionerna av handlingarna. Med maskinläsbar form avses ett filformat vars struktur möjliggör att programmen lätt kan specificera, identifiera och plocka datamängder, enskilda data och deras strukturer ur formatet. Med ett format som används allmänt avses användning av ett filformat eller en filstruktur i enlighet med någon standard som allmänt är i bruk. Med metadata avses data som beskriver datamängder.

Utgivare av forskningsmaterial ska inte ha någon ovillkorlig skyldighet att göra handlingar tillgängliga i det format som paragrafen förutsätter. Man ska inte ha skyldighet att göra handlingar tillgängliga på detta sätt om det inte är ändamålsenligt eller möjligt utan oskäligt besvär. Den prövningsrätt som ska lämnas till aktören grundar sig på artikel 5.3 i direktivet. Paragrafen innebär till exempel inte någon skyldighet att skapa eller omvandla handlingar eller sända utdrag ur dem om det inte är möjligt genom enkla åtgärder och det skulle medföra oskäligt besvär. Att omvandla en handling till en viss form är till exempel inte ändamålsenligt om dess karaktär eller kvaliteten på de data den innehåller skulle innebära att en omvandling väsentligen påverkar möjligheten att utnyttja handlingen eller innehållet. Prövning kan även innebära att en handling görs tillgänglig delvis på det sätt som paragrafen kräver. Det är till exempel möjligt att en skannad handling kan göras tillgänglig i elektronisk form, men att det inte är möjligt att omvandla den till maskinläsbar form utan oskäligt besvär eftersom handlingen inte kan läsas eller omvandlas maskinellt på något pålitligt sätt.

5 §. *Icke-diskriminering och jämlikt bemötande.* I paragrafen ska det föreskrivas om skyldighet för utgivare av forskningsmaterial att bemöta aktörer som utnyttjar handlingar på ett icke-diskriminerande och jämlikt sätt. För användningen av handlingar får det endast ställas villkor som är objektiva, proportionerliga, icke-diskriminerande och motiverade enligt målet för allmänintresset. Användargrupper som är sinsemellan jämförbara får inte diskrimineras genom villkor för vidareutnyttjande. I paragrafen genomförs den tvingande regleringen i artikel 8.1 och 11.1 som tillämpas på forskningsdata enligt artikel 10.2.

6 §. *Förbud mot exklusiva avtal.* I paragrafen ska det föreskrivas om förbud mot exklusiva avtal, undantag från det och om arrangemang om publicering av avtal. I paragrafen genomförs den tvingande regleringen i artikel 12 som tillämpas på forskningsdata enligt artikel 10.2.

I paragrafens 1 mom. ska föreskrivas att avtal mellan utgivare av forskningsmaterial och tredje parter inte får innehålla ensamrätter som begränsar vidareutnyttjande. På lagens tillämpningsområde bör förbudet mot exklusiva avtal tillämpas närmast om avtal och arrangemang om ensamrätter som gäller utnyttjandet ändå finns i samband med forskningsdata som gjorts offentligt tillgängliga. Exklusiva avtal kan till exempel bli aktuella om forskningsaktörer säljer tjänster som utnyttjar offentligt finansierat forskningsmaterial som gjorts offentligt tillgängligt. Användarlicenser för Creative Commons, till exempel kravet på att upphovsmannens namn nämns när material utnyttjas, är inte exklusiva avtal som avses i lagen och direktivet.

Som undantag från huvudregeln i 1 mom. ska exklusiva avtal emellertid vara tillåtna om det är nödvändigt för att tillhandahålla tjänster som gäller allmänt intresse. Om exklusiva avtal har tagits i bruk för att tillhandahålla en nödvändig tjänst som tjänar allmänt intresse ska grunderna för beviljandet av dem granskas på nytt regelbundet och minst vart tredje år. Begreppet tjänst som gäller allmänt intresse är ett vidare begrepp än allmännyttig tjänst i EU-rätten. Allmännyt-

tiga tjänster delas typiskt sett in i tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (till exempel posttjänster), andra tjänster än tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (lagstadgade system för socialskydd, polis och rättsväsende) samt allmännyttiga sociala tjänster (system för socialskydd, arbetskraftsservice och social bostadsproduktion). Ensamrätt för tjänster som gäller allmänt intresse kan i fråga om forskningsmaterial tillgodoses till exempel genom ett forskningsinstituts ensamrätt till forskningsmaterial för att säkerställa forskningsmaterialens kvalitet och tillförlitlighet.

I 2 mom. föreskrivs att exklusiva avtal ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät minst två månader innan de träder i kraft. De slutliga villkoren i sådana avtal ska vara öppna för insyn och göras offentligt tillgängliga. Genom regleringen strävar man efter att via genomskinlighet och öppenhet säkerställa att grunderna för exklusiva avtal kan bedömas också av andra och att exklusiva avtal beviljas endast i undantagsfall.

I 3 mom. ska föreskrivas om ytterligare förutsättningar för att trygga öppenhet och genomskinlighet i fall där avsikten med rättsliga eller praktiska arrangemang de facto är att begränsa eller kan antas begränsa tillgängligheten till handlingar för vidareutnyttjande utan egentliga exklusiva avtal. Begränsningar ska bedömas i förhållande till andra än de som deltar i arrangemangen. Utgivare av forskningsmaterial ska göra sådana rättsliga eller praktiska arrangemang tillgängliga i ett allmänt datanät minst två månader innan de träder i kraft. Arrangemangens påverkan på tillgången till data ska ses över regelbundet och under alla omständigheter vart tredje år. De slutliga villkoren i sådana avtal ska vara offentliga och göras offentligt tillgängliga i ett datanät.

7 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs om lagens ikraftträdande.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I förslaget ingår ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om värdefulla datamängder och tillgänglighet till dem. Bemyndigandet föreslås ingå i 24 b § i informationshanteringslagen och i 6 § i lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data. Det är ändamålsenligt att i bestämmelser på lägre nivå än lag föreskriva om närmare definitioner av värdefulla datamängder samt om hurudana praktiska och tekniska arrangemang som ska tillämpas för att göra sådana datamängder tillgängliga. Trots att en förteckning över värdefulla dataset fastställs i kommissionens genomförandeakter, föreslås det för att göra lagstiftningshelheten tydligare och säkerställa lagstiftningens exakthet att det föreskrivs nationellt om värdefulla datamängder i en speciallag eller genom förordning av statsrådet.

Enligt det föreslagna bemyndigandet ska dock statsrådets förordning om värdefulla datamängder basera sig på Europeiska unionens lagstiftning. Den innefattar de delegerade akter om värdefulla dataset kommissionen antagit med stöd av artikel 13 och de genomförandeakter den antagit med stöd av artikel 14 i direktivet om öppna data. Genom delegerade akter kan kommissionen foga nya tematiska kategorier till förteckningen i bilaga I till direktivet och på så sätt utvidga de kategorier av dataset som kan tas in i förteckningen över värdefulla dataset. Genomförandeakterna föreslås gälla närmare definitioner av värdefulla dataset inom de angivna tematiska kategorierna samt arrangemang för offentliggörande och vidareutnyttjande av dem.

Det föreslås att bestämmelserna om värdefulla datamängder, och därmed också statsrådets förordning, ska tillämpas på sådana handlingar från myndigheter och offentliga företag som hör till tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna. Eftersom det föreslås att förordningen ska utfärdas med iakttagande av innehållet i kommissionens delegerade akt och genomförandeakt, och eftersom förordningen föreslås få konsekvenser för alla förvaltningsområden och vissa offentliga företag, föreslås det att statsrådet bemyndigas att utfärda förordningen. Det

kan utfärdas en eller flera förordningar, beroende på innehållet och detaljrikedomen i kommissionens akter samt på hur inverkan på konkurrensen för offentliga företag specifikt beaktas i bestämmelserna på EU-nivå.

I förslaget ingår också ett bemyndigande att utfärda förordning med stöd av vilket allmänna grunder för uträkning av totalbelopp för avgifterna får utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt artikel 6.4 i direktivet ska de sammanlagda avgifterna beräknas i enlighet med objektiva, öppet redovisade och kontrollerbara kriterier. Dessa kriterier ska fastställas av medlemsstaterna. Det föreslås att förordningen endast ska tillämpas på sådana handlingar från offentliga företag som hör till tillämpningsområdet för direktivet och den föreslagna lagen om offentliga företag, och som det är tillåtet att vidareutnyttja på det sätt som förutsätts i lagen. Eftersom förordningen ska tillämpas på offentliga företag i flera branscher, föreslås det att statsrådet bemyndigas att utfärda förordningen. Bemyndigandet att utfärda förordning är möjliggörande och förpliktar inte statsrådet att föreskriva om grunderna för uträkning av avgifterna genom förordning.

[Kompletteras efter remissrundan och antagandet av genomförandeakterna]

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 juli 2021. Medlemsstaterna ska senast då sätta i kraft de bestämmelser i lagar och förordningar som är nödvändiga för att följa direktivet om öppna data.

10 Verkställighet och uppföljning

Genomförandet av direktivet stöds av en sakkunnigarbetsgrupp som finansministeriet tillsatt, som också har medverkat vid beredningen av regeringens proposition, av projektet Utnyttja och öppna information [VM043:00/2020](#) som tillsatts av finansministeriet samt av [informationshanteringsnämnden](#) som verkar i anslutning till finansministeriet. Finansministeriet kommer att informera om ändringarna i lagstiftningen och ordna utbildning om dem.

Sakkunnigarbetsgruppens mandattid löper ut den 31 december 2021, och Projektet Utnyttja och öppna information pågår till den 31 december 2022. Arbetsgruppen och projektet främjar de praktiska arrangemang som förutsätts i direktivet, som underlättar sökning och förvaring av handlingar som kan vidareutnyttjas, samt utvärderar konsekvenserna av kommissionens delegerade akter och genomförandeakter om värdefulla dataset.

I enlighet med 10 § i informationshanteringslagen, som trädde i kraft den 1 januari 2020, finns i anslutning till finansministeriet en informationshanteringsnämnd med uppgift att främja förfarandena i fråga om informationshantering samt genomförandet av de krav som föreskrivs i informationshanteringslagen. Det innefattar också de ändringar i informationshanteringslagen som nu föreslås. Informationshanteringsnämnden är en självständig myndighet som kan ge rekommendationer. Den 23 januari 2020 tillsatte statsrådet en informationshanteringsnämnd för mandatperioden 1.2.2020–31.1.2024.

Enligt artikel 18 i direktivet ska kommissionen utvärdera direktivet senast den 17 juli 2025. Kommissionen ska överlämna en rapport om sina viktigaste iakttagelser till Europaparlamentet och till rådet samt till Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Medlemsstaterna ska förse kommissionen med de uppgifter som är nödvändiga för att utarbeta rapporten.

Utvärderingen ska särskilt gälla i vilken utsträckning vidareutnyttjandet av handlingar från den offentliga sektorn vilka omfattas av detta direktiv har ökat, värdefulla datasets konsekvenser av

de tillämpade avgiftsprinciperna, vidareutnyttjande av handlingar som innehas av offentliga företag, tillgången till och användningen av API:er, samspelet mellan dataskyddsregler och möjligheter till vidareutnyttjande samt ytterligare möjligheter att förbättra den inre marknadens funktion och att stödja ekonomisk utveckling.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Vid undervisnings- och kulturministeriet bereds [regeringens proposition med förslag till lag om datalaget för forskningsinformation](#). De ändringar i den nationella lagstiftningen som genomförandet av direktivet förutsätter i fråga om beskrivningsinformation för forskningsmaterial som producerats med offentliga medel kommer att genomföras i samband med den propositionen. Det har dock inte konstaterats föreligga något sådant fast samband med den propositionen som förutsätter att propositionernas behandlas i en viss intern ordningsföljd.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

[Det eventuella förhållandet till tilläggsbudgetpropositionen våren 2021 utreds efter remissrundan]

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Utnyttjande av det nationella handlingsutrymmet

Grundlagsutskottet har fäst vikt vid att det i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (GrUU 14/2018 rd, GrUU 1/2018 rd, GrUU 25/2005 rd). Grundlagsutskottet har framhållit att det finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 14/2018 rd, GrUU 1/2018 rd, GrUU 26/2017 rd, GrUU 2/2017 rd, GrUU 44/2016 rd). I samband med de föreslagna bestämmelserna finns det skäl att med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna behandla frågor som berör skyddet för privatlivet och personuppgifter, egendomsskyddet, avtalsfriheten och näringsfriheten, bemyndiganden att utfärda förordning, offentlighetsprincipen, myndighetsavgifter, den kommunala självstyrelsen samt vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet.

De föreslagna bestämmelserna baseras i huvudsak på de minimibestämmelser i direktivet om öppna data som binder medlemsstaterna. Det nationella handlingsutrymmet har dock använts i förslaget om övergångsperioden i fråga om avgiftsfrihet för värdefulla datamängder för vissa myndighetsinstanser. Handlingsutrymmet har sin grund i artikel 14.5 i direktivet. Bestämmelsen innebär att gällande bestämmelser tillämpas på avgifter för värdefulla datamängder som innehas av de instanserna till utgången av övergångsperioden. Denna bestämmelse om övergångsperioden är inte betydande med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna.

Till övriga delar ingår i propositionen inga sådana bestämmelser där det nationella handlingsutrymmet i direktivet utnyttjas i fråga om bestämmelsernas innehåll. För vissa organisationers del är dock tillämpningsområdet för de nationella allmänna lagarna vidare än för direktivet.

Skyddet för personuppgifter

Direktivet om öppna data tillämpas inte på handlingar som med hänsyn till skyddet av personuppgifter är undantagna från tillgång eller för vilka tillgången omfattas av restriktioner enligt bestämmelserna om tillgång (artikel 1.2 h) och det påverkar inte tillämpningen av bestämmelserna i unionsrätten och nationell rätt om skydd av personuppgifter, i synnerhet dataskyddsförordningen och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation samt motsvarande bestämmelser i nationell rätt (artikel 1.4). De bestämmelser som föreslås ingå i offentlighetslagen och informationshanteringslagen berör värdefulla dataset samt dynamiska data. Värdefulla dataset kan inte innehålla personuppgifter. Direktivets tillämpningsområde begränsar kommissionens möjligheter att inkludera personuppgifter i förteckningen över dataset. Det föreslås att bestämmelserna om uppgifter som uppdateras ofta eller i realtid inte ska omfatta personuppgifter. De föreslagna bestämmelserna i informationshanteringslagen och offentlighetslagen är inte betydelsefulla med avseende på skyddet för personuppgifter.

Den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data följer också direktivets tillämpningsområde, och det föreslås att lagen inte ska tillämpas på handlingar vilkas tillgänglighet är begränsad i någon annan lag för att skydda personuppgifter. Nationella begränsning av behandling av personuppgifter finns i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Det kan också föreskrivas sektoriellt om begränsning av behandling av personuppgifter. Den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel berör data som forskare eller organisationer som bedriver eller finansierar forskning har gjort offentligt tillgängligt via ett datalager. I detta sammanhang bör det enligt skäl 28 i ingressen till direktivet aspekter vad gäller personlig integritet och skydd av personuppgifter vederbörligen beaktas. Den föreslagna lagen ska endast tillämpas på sådana uppgifter som offentliggjorts på vederbörligt sätt. De föreslagna bestämmelserna bedöms inte som betydelsefulla som helhet med avseende på skyddet för personuppgifter.

Egendomsskyddet, avtalsfriheten och näringsfriheten

Egendomsskyddet omfattar inte bara den grundläggande rätten för ägaren att disponera och använda egendomen, utan också rätten att råda över den (GrUU 41/2006 rd, s. 2, GrUU 49/2005 rd s. 2, GrUU 15/2005 rd s. 2). Om man minskar eller begränsar rättigheter som tidigare hörde till äganderätten, ingriper man därmed i egendomen, även om föremålet som utgör objektet för äganderätten i och för sig förblir orört hos innehavaren (RP 309/1993 rd, s. 66). I grundlagsutskottets praxis har det ansetts att om de skyldigheter som ställs upp i lagen gäller börsnoterade bolag eller andra juridiska personer med en avsevärd förmögenhetsmassa är manöverutrymmet med avseende på egendomsskyddet i regel större än om bestämmelserna får mycket direkta konsekvenser för ställningen för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (GrUU 9/2008 rd s. 4, GrUU 10/2007 rd s. 2, GrUU 54/2005 rd s. 3, GrUU 32/2004 rd s. 2, GrUU 61/2002 rd s. 3–4, GrUU 34/2000 rd s. 2). Utskottet har också ansett att ju längre en juridisk person står från enskilda individer och analogt ju obetydligare och mer indirekta konsekvenser åtgärderna har för enskilda personers konkreta ekonomiska intressen, desto osannolikare är det att åtgärder mot en juridisk person kan stå i strid med enskilda personers egendomsskydd enligt grundlagen (GrUU 17/1997 rd, s. 3, GrUU 45/1996 rd s. 2).

Avtalsfriheten tryggas inte uttryckligen i grundlagen. Avtalsfriheten får dock ett visst skydd via generalklausulen som tryggar egendomsskyddet i 15 § 1 mom. i grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 62, GrUU 15/2004 rd s. 4–5, GrUU 33/1998 rd s. 1).

De föreslagna bestämmelserna om vidareutnyttjande av information från offentliga företag har betydelse för egendomsskyddet. I lagförslaget ingår bestämmelser som begränsar möjligheterna

att ta ut avgifter för utnyttjandet av sådan information som enligt dem får vidareutnyttjas. De avgifter som tas ut bör begränsas till kostnaderna för företaget samt en skälig avkastning. Bestämmelserna har betydelse också med avseende på avtalsfriheten, eftersom de förutsätter jämlikt bemötande samt begränsar möjligheterna att sluta exklusiva avtal. Bestämmelserna tillämpas dock endast på sådana företag i vilka offentliga samfund utövar bestämmande inflytande och som verkar under allmän serviceskyldighet inom vissa branscher som omfattas av upphandlingsbestämmelserna. Vidare tillämpas bestämmelserna endast på sådana handlingar som produceras som en del av verksamheten enligt den allmänna serviceskyldigheten och för vilkas del företaget redan har tillåtit utnyttjande för kommersiella eller andra syften. Bestämmelserna berör inte egendomsskyddets kärnområde, och deras syfte är att trygga ett vidare samhällligt utnyttjande av data som produceras i samband med offentliga tjänster. Eftersom det är fråga om företag i vilka offentliga sektorn utövar bestämmande inflytande, kan bestämmelsernas konsekvenser för privatpersoners ekonomiska rättigheter betraktas som mycket små och indirekta. De föreslagna bestämmelserna är inte problematiska med avseende på egendomsskyddet enligt grundlagen.

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Dessutom stadfäster stadgandet principen om företagandets frihet, eftersom yrke och näring uttryckligen nämns som medel att skaffa utkomst (RP 309/1993 rd, s. 71). De föreslagna bestämmelsernas syfte är också att främja näringsfriheten genom att offentlig information görs tillgänglig för kommersiellt bruk.

Bemyndiganden att utfärda förordning

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Utifrån 80 § i grundlagen har det i grundlagsutskottets praxis ställts krav på att bestämmelser om bemyndiganden att utfärda förordning ska vara exakta och noggrant avgränsade (t.ex. GrUU 38/2013 rd). Utskottet har betonat att när bestämmelser endast kan utfärdas med stöd av en lagstadgad fullmakt, och att bemyndigande att utfärda förordning inte kan ges i ärenden som enligt grundlagen ska föreskrivas genom lag, måste ett bemyndigande att utfärda förordning som tas in i lagen formuleras så att innehållet i bemyndigandet tydligt framgår av lagen och att det avgränsas tillräckligt noggrant (t.ex. GrUU 26/2017 rd). Utifrån 80 § i grundlagen är det väsentligt att det finns tillräckligt uttömmande grundläggande bestämmelser i lag om det som ska regleras och att ett bemyndigande i regel bör placeras i samband med den grundläggande bestämmelsen (GrUU 10/2016 rd och GrUU 49/2014 rd). Grundlagsutskottet har dessutom upprepade gånger påpekat att bestämmelserna i grundlagen under alla omständigheter direkt begränsar tolkningen av bemyndigandebestämmelserna och innehållet i de bestämmelser som utfärdas med stöd av bemyndigandena. Därmed går det inte att genom förordning utfärda allmänna rättsregler om frågor som hör till området för lag (t.ex. GrUU 10/2014 rd, s. 3/I, GrUU 58/2010 rd s. 3/I och GrUU 44/2010 rd s. 4/II).

I de föreslagna bestämmelserna i 6 § 3 mom. i lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data och i 24 § 3 mom. i informationshanteringslagen ingår bemyndiganden att utfärda förordningar om värdefulla datamängder. Det föreslås att närmare bestämmelser om värdefulla datamängder och tillgängligheten för dem ska utfärdas genom förordning av statsrådet enligt vad som föreskrivs om dem i Europeiska unionens lagstiftning.

Grundlagsutskottet har framhållit att bestämmelser om genomförande av EU-rätt t.ex. måste uppfylla de allmänna kraven på att bestämmelser som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakta och noga avgränsade och på god lagskrivning (se GrUU 5/2013 rd, s. 2, GrUU 9/2004 rd, s. 2–3, och GrUU 50/2006 rd, s. 2). Dessutom har utskottet ansett att det bland annat på grund av de här kraven är nödvändigt att EU-rättsakter som kräver nationella genomförandeåtgärder huvudsakligen införlivas med den nationella lagstiftningen genom nationella bestämmelser som i sak motsvarar EU-rättsakterna (GrUU 5/2013 rd, s. 2, GrUU 50/2006 rd, s. 2/II). Utskottet anser att hänvisningstekniken bör undvikas när det gäller att genomföra direktiv (GrUU 5/2013 rd, s. 2). Ett särskilt problem med hänvisningstekniken är att hänvisningen är dynamisk, alltså också syftar till att så att säga på förhand genomföra framtida EU-bestämmelser, i praktiken ändringar som framöver kommer att göras i bilagorna till direktivet (GrUU 5/2013, s. 2).

Till den del det inte föreskrivs om värdefulla datamängder i speciallagar som berör dem är det för att säkerställa exakta och noga avgränsade bestämmelser nödvändigt att också föreskriva nationellt om den lista som ingår i kommissionens genomförandeakter. På så sätt kan det för förtydliga författningshelheten och på ett sätt som passar in i den nationella författningssammanhaningen specificeras vilka datamängder som omfattas av bestämmelserna om värdefulla datamängder. Ytterligare föreslås det att det genom förordning ska föreskrivas om hurdana praktiska och tekniska arrangemang som ska iakttas för att göra sådana datamängder tillgängliga. Enligt det föreslagna bemyndigandet ska dock statsrådets förordning om värdefulla datamängder basera sig på Europeiska unionens lagstiftning. Den innefattar de delegerade akter om värdefulla dataset kommissionen antagit med stöd av artikel 13 och de genomförandeakter den antagit med stöd av artikel 14 i direktivet om öppna data. Genom en sådan lagstiftningsteknik säkerställs det att eventuella framtida ändringar i de delegerade akterna eller genomförandeakterna genomförs nationellt på behörigt sätt med särskilda genomförandeåtgärder. Genom den lösningen säkerställs det också att de närmare bestämmelserna om värdefulla datamängder också offentliggörs officiellt på nationell nivå. Bemyndigandet att utfärda förordning kan därför betraktas som exakt och noga avgränsad. Förordningens innehåll följer nästan direkt av EU-bestämmelserna. Dessutom föreslås det att allmänna bestämmelser om värdefulla datamängder ska tas in i informationshanteringslagen och i lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data.

Enligt 7 § 4 mom. i den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data ska dessutom allmänna grunder för uträkning av totalbelopp för de avgifter som eventuellt tas ut för att lämna ut handlingar eller för att göra dem tillgängliga få utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordningen preciseras bestämmelserna i 7 § om de kostnader som ligger till grund för avgifterna samt om beräkning av skäligen avkastning, vilket på ett allmänt plan avgör vilka kostnader avgifterna får täcka.

Andra frågor av betydelse med avseende på grundlagen

Bestämmelserna i lagförslag 2 i propositionen behöver bedömas utifrån offentlighetsprincipen enligt 12 § 2 mom. i grundlagen. De ändringar som föreslås i offentlighetslagen berör rätten att få kopior i elektroniskt format av offentliga handlingar i elektronisk form som uppdateras ofta eller i realtid samt avgiftsfrihet för värdefulla datamängder. Genom de bestämmelserna begränsas inte rätten till information enligt offentlighetsprincipen.

Informationshanteringslagen tillämpas på riksdagens ämbetsverk, offentlighetsrättsliga inrättningar som underlyder riksdagen (Finlands Bank och Folkpensionsanstalten) samt universiteten. Ändringarna i lagen är därför betydelsefulla ur ett grundlagsperspektiv med tanke på de organisationernas statsförfattningsrättsliga ställning. De ändringar som föreslås i lagen berör dock endast

värdefulla datamängder och uppgifter som uppdateras ofta eller i realtid. Också det bemyndigande att utfärda förordning som föreslås i informationshanteringslagen berör värdefulla datamängder, och dess syfte är att så tydligt som möjligt införliva innehållet i kommissionens genomförandeakter i de nationella bestämmelsernas systematik. Ändringarna påverkar inte organisationernas ställning, och de baserar sig på tvingande bestämmelserna i direktivet.

Enligt 81 § i grundlagen utfärdas bestämmelser om avgifter samt de allmänna grunderna för storleken av avgifter för de statliga myndigheternas tjänsteåtgärder, tjänster och övriga verksamhet genom lag. Utifrån 81 § i grundlagen har en viktig skillnad mellan skatter och avgifter ansetts vara att avgifter utgör vederlag (RP 1/1998 rd, s. 135). Med avgifter avses ersättningar eller vederlag för statens tjänsteåtgärder, tjänster eller verksamhet i övrigt. I propositionen ingår bestämmelser om avgiftsfrihet för information från statliga myndigheter i fråga om värdefulla datamängder eller forskningsmaterial som myndigheter offentliggör. Bestämmelserna baserar sig på tvingande bestämmelser i direktivet, och det föreslås bestämmelser i lag om avgiftsfriheten.

Enligt 121 § i grundlagen ska kommunernas förvaltning grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Bestämmelsen baserar sig på grundlagsutskottets etablerade praxis, enligt vilken den kommunala självstyrelsen som tryggas på grundlagens nivå innebär rätten för kommuninvånarna att besluta om sin kommuns förvaltning och ekonomi. Bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. Bestämmelserna om avgiftsfrihet för värdefulla datamängder och publicerade forskningsmaterial samt skyldigheterna att göra information tillgänglig via gränssnitt har sin grund i tvingande bestämmelser i direktivet, och de påverkar inte kommunernas rätt att besluta om sin ekonomi så att den kommunala självstyrelsen äventyras.

Enligt 16 § 3 mom. i grundlagen är vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet tryggad. Vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet tryggas också genom universitetens självstyrelse som tryggas i grundlagen (RP 1/1998 rd s. 178, RP 309/1993 rd s. 64, GrUU 15/2009 rd s. 2, GrUU 11/2009 rd s. 2, GrUU 13/2006 rd s. 2, GrUU 19/2004 rd s. 3). Det lagförslag som ingår i propositionen främjar vetenskapens frihet genom att möjliggöra ett mer vidsträckt utnyttjande av forskningsmaterial. De föreslagna bestämmelserna ska dock endast tillämpas på forskningsmaterial som finansieras med offentliga medel och som redan gjorts allmänt tillgängligt via datalager, och berör tillgängligheten och formaten för samt villkoren för vidareutnyttjande av sådan information. De anses därför inte begränsa universitetens självstyrelse eller vetenskapens frihet.

Kläm

Eftersom det i Europaparlamentets och rådets direktiv om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn ingår bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag och föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) 1 §
2 mom.,
ändras 19 § 2 mom. och
fogas till lagen nya 24 a och 24 b § som följer:

19 §

Omvandling av informationsmaterial till elektroniskt format och materialens tillgänglighet

---

Med beaktande av vad som särskilt föreskrivs om rätten till information och om skydd för personuppgifter, ska myndigheten ombesörja att informationsmaterialet är tillgängligt och att materialet inklusive beskrivningsuppgifter kan utnyttjas i ett allmänt maskinläsbart format, om materialet direkt från originalformatet kan omvandlas till maskinläsbart format. Värdefulla datamängder som avses i 24 b § 1 mom. i denna lag ska finnas tillgängliga i maskinläsbar form.

---

24 a §

Tillgänglighet till information som uppdateras ofta

Information ska på begäran finnas tillgänglig med hjälp av tekniska gränssnitt genast efter att informationen har samlats in och vid behov som en bulknedladdning, om

- 1) den som får informationen enligt lag har särskild rätt att få information och behandla den,
- 2) informationen inte innehåller personuppgifter,
- 3) informationen uppdateras ofta eller i realtid och
- 4) informationen ändras eller förändras snabbt.

Om det av ekonomiska eller tekniska orsaker medför oskäligt besvär för myndigheten att iaktta 1 mom. ska informationen finnas tillgänglig inom en sådan tidsfrist eller med sådana temporära tekniska begränsningar som inte i onödan försvårar utnyttjandet av den.

24 b §

Tillgänglighet till värdefulla datamängder

Med värdefulla datamängder avses datamängder vilkas publicering och arrangemang av vidareutnyttjande det har reglerats om [genom kommissionens genomförandeakter] på grund av deras ekonomiska eller sociala betydelse.

Värdefulla datamängder, som den som får informationen enligt lag har särskild rätt att få och rätt att behandla, ska på begäran finnas tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt. Informationen ska vid behov även finnas tillgänglig som en bulknedladdning.

Om värdefulla datamängder och tillgången till dem föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet enligt vad som föreskrivs om dem i Europeiska unionens lagstiftning om inget annat föreskrivs på annat håll i lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 16 § 2 mom. och 34 § 1 mom. 5 punkten, sådana de lyder, 16 § 2 mom. i lag 385/2007 och 34 § 1 mom.5 punkten i lag 495/2005, och
fogas till 34 § 1 mom., sådant det lyder i lag 495/2005, en ny 6 punkt. som följer:

16 §

Hur en handling skall lämnas ut

Av de offentliga uppgifterna i ett beslutsregister som förs av en myndighet med hjälp av automatisk databehandling har man rätt att få en kopia i form av en teknisk upptagning eller annars i elektronisk form, om inte särskilda skäl talar för något annat. På samma sätt har man rätt att få en kopia i elektronisk form av offentliga handlingar i elektronisk form som uppdateras ofta eller i realtid om handlingen till innehållet ändras eller föråldras snabbt och handlingen inte innehåller personuppgifter. Utlämnande av uppgifter i elektronisk form och som en teknisk upptagning ur en annan offentlig handling beror på myndighetens prövning, om inte något annat föreskrivs. Kopior av videospelningar eller andra motsvarande upptagningar som en myndighet gjort vid förhör eller motsvarande händelser där någon hörs får dock lämnas ut endast om den person som hörs i upptagningen samtycker eller om det med hänsyn till upptagningens innehåll är uppenbart att utlämnandet av kopian inte innebär en kränkning av den hördas personliga integritet.

34 §

Avgifter

För utlämnande av en handling med stöd av 9 och 11 § tas ingen avgift ut när

5) lämnandet av den begärda handlingen ingår i myndighetens skyldighet att ge råd, höra eller informera,

6) det gäller värdefulla datamängder som avses i 24 b 1 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lags 34 § 1 mom. 6 punkt tillämpas från och med X.X.2023 på värdefulla datamängder. För utlämnandet av dem ansvarar enligt denna lag

1) xxxx;

2) xxxx;

X) xxxx.

På andra värdefulla datamängder tillämpas lagens 34 § 1 mom. 6 punkt efter att den trätt i kraft.

3.

Lag

om vidareutnyttjande av vissa offentliga företags data

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på sammanslutningar verksamma

1) inom sektorer som anges i 6–9 § i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016),

2) enligt artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70,

3) som lufttrafikföretag som fullföljer allmän trafikplikt enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen, eller

4) som rederier som fullföljer allmän trafikplikt enligt artikel 4 i rådets förordning (EEG) 3577/92 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet inom medlemsstaterna (cabotage).

2 §

Offentliga företag

I denna lag avses med offentliga företag sådana företag som är verksamma inom de sektorer som anges i 1 § och i vilket det offentliga samfundet direkt eller indirekt kan utöva bestämmande inflytande i fråga om ägarförhållande, finansiellt deltagande eller regler som ska gälla företaget. Offentliga samfund anses utöva bestämmande inflytande i ett företag om de direkt eller indirekt

- 1) äger majoriteten av företagets aktiekapital eller något annat betydande kapital,
- 2) kontrollerar majoriteten av röstetalet för företagets samtliga aktier eller andelar, eller
- 3) har rätt att utse fler än hälften av medlemmarna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller i dess tillsynsorgan.

3 §

Handlingar

Denna lag tillämpas på offentliga företags handlingar när produktionen av dem är en del av en tjänst inom en sektor som avses i 1 § och som en myndighet anser vara allmännyttig och för vilken det därför har ålagts särskilda skyldigheter för offentliga tjänster genom lag, förordning eller något annat sätt som binder företaget.

Denna lag tillämpas inte på

- 1) handlingar som har direkt koppling till verksamhet som på det sätt som avses i 10 § i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) har fastställts vara direkt konkurrensutsatt på marknader med fritt tillträde.
- 2) handlingar som är myndighetshandlingar enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen,
- 3) handlingar till vilka tredje parter innehar immateriella rättigheter,
- 4) handlingar vilkas tillgänglighet är begränsad i någon annan lag till exempel för att skydda affärshemligheter, statens säkerhet eller personuppgifter.

Med handling avses i denna lag utom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel.

4 §

Vidareutnyttjande av handlingar

Ett offentligt företag som tillåter användning av en handling som det innehar för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål, eller som måste tillåta sådan användning av en handling som det innehar med stöd av lagstiftning, internationella avtal, föreskrift av en myndighet eller någon annan orsak som ska iakttas som förpliktande ska iakttä bestämmelserna om villkor för användning av handlingar och deras tillgänglighet enligt denna lag.

5 §

Hur handlingar ska lämnas ut

Med beaktande av vad som särskilt föreskrivs om skydd av personuppgifter ska handlingar vara tillgängliga i allra redan existerande filformat och på alla redan existerande språkversioner.

Handlingarna ska dessutom finnas tillgängliga i en elektronisk och maskinläsbar form med metadata som används allmänt om det är ändamålsenligt och möjligt utan oskäligt besvär.

6 §

Tillgänglighet till vissa datamängder

Med värdefulla datamängder avses datamängder för vilka arrangemangen för offentliggörande det har reglerats om [genom kommissionens genomförandeakter] på grund av deras ekonomiska eller sociala betydelse.

Värdefulla datamängder ska på begäran finnas tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt. Om det behövs ska dessa data också finnas tillgängliga som en bulknedladdning.

Om värdefulla datamängder och tillgången till dem föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet enligt vad som föreskrivs om dem i Europeiska unionens lagstiftning om inget annat föreskrivs på annat håll i lag.

Data ska på begäran finnas tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt genast efter att de har samlats in och vid behov som en bulknedladdning om

- 1) data uppdateras ofta eller i realtid och
- 2) data till innehållet ändras eller föråldras snabbt.

Om det av ekonomiska eller tekniska orsaker medför oskäligt besvär för myndigheten att iaktta 4 mom. ska data finnas tillgängliga inom en sådan tidsfrist eller med sådana temporära tekniska begränsningar som inte i onödan försvårar utnyttjandet av den.

7 §

Avgifter

Offentliga företag ska fastställa de avgifter som eventuellt tas ut för utlämnande av handlingar eller för att göra dem tillgängliga så att inkomsterna av dem inte under räkenskapsåret överskrider det totala beloppet för insamling, produktion, kopiering, distribution och lagring av data i handlingarna med tillägg av en skälig vinst. En skälig vinst fastställs som en procentandel av de kostnader som uppkommit och får högst utgöra beloppet för fast ränta för Europeiska centralbankens huvudsakliga refinansieringstransaktioner ökat med fem procentenheter.

Om det för att utlämna eller göra en handling tillgänglig krävs skydd av affärshemligheter eller behandling av den så att den inte innehåller personuppgifter som avses i artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) kan det offentliga företaget lägga kostnaderna för dessa åtgärder till de kostnader som avses i 1 mom.

Värdefulla datamängder som avses ovan i 6 § ska vara tillgängliga avgiftsfritt.

Allmänna grunder för uträkning av totalbelopp för avgifterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Offentliga företag ska i förväg offentliggöra de faktiska beloppen och grunderna för avgifter som tas ut för utlämnande av handlingar i ett allmänt datanät om det inte anses uppenbart onödigt.

8 §

Icke-diskriminering och jämlikt bemötande

Offentliga företag ska behandla dem som använder handlingar som de innehar på ett jämlikt sätt. Ett offentligt företag får ställa endast sådana villkor för användningen av handlingar som är objektiva, proportionerliga, icke-diskriminerande och motiverade enligt mål av allmänt intresse.

9 §

Exklusiva avtal

Avtal mellan offentliga företag och tredje parter får inte innehålla ensamrätter som begränsar vidareutnyttjande om det inte är nödvändigt för att tillhandahålla en tjänst som gäller allmänt intresse. Grunderna för beviljande av ensamrätt ska ses över regelbundet minst vart tredje år.

Exklusiva avtal ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät minst två månader innan de träder i kraft. De slutliga villkoren i sådana avtal ska vara öppna för insyn och göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät.

Offentliga företag ska göra rättsliga eller praktiska arrangemang som, utan att bevilja en exklusiv rättighet, syftar till eller kan antas leda till begränsad tillgänglighet för vidareutnyttjande av handlingar för andra enheter än de parter som deltar i arrangemanget, tillgängliga i ett allmänt datanät. Dessa rättsliga eller praktiska arrangemang ska göras tillgängliga i datanätet minst två månader innan de träder i kraft. Ett offentligt företag ska se över sådana rättsliga eller praktiska arrangemangs påverkan på tillgången till data regelbundet och under alla omständigheter vart tredje år. De slutliga villkoren i sådana arrangemang ska vara offentliga och det offentliga företaget ska göra dem offentligt tillgängliga i ett datanät.

10 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

11 §

Övergångsbestämmelser

Exklusiva avtal som är i kraft när denna lag träder i kraft, och på vilka undantaget enligt 9 § 1 inte kan tillämpas, upphör att gälla när avtalet upphör och i varje fall senast den 17 juli 2049.

4.

Lag

om vidareutnyttjande av forskningsmaterial som producerats med offentliga medel

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på forskningsmaterial som är offentligt finansierat och som forskare, organisationer som bedriver forskning eller som finansierar forskning har gjort offentligt tillgängligt via ett datalager.

Denna lag ska inte tillämpas på handlingar som omfattas av tredje parterers immateriella rättigheter eller som innehas av andra kulturinstitutioner än bibliotek, inklusive högskolornas bibliotek, museer eller arkiv.

På myndighetshandlingar som avses i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen tillämpas det som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen, dock så att på avgiftsfrihet för forskningsmaterial tillämpas det som föreskrivs i 3 § 2 mom. i denna lag.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) forskningsmaterial handlingar i digital form som inte är vetenskapliga publikationer men som är sammanställda eller producerade i samband med vetenskaplig forskning och som används som bevis i forskningsprocesser eller som i forskarsamfundet anses allmänt behövliga för att validera forskningsresultat,
- 2) handling utom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningensanordning eller något annat hjälpmedel,
- 3) utgivare av forskningsmaterial forskare, organisationer som bedriver forskning eller som finansierar forskning och som har gjort forskningsmaterial offentligt tillgängliga via ett datalager.

3 §

Vidareutnyttjande av forskningsmaterial

Utgivare av forskningsmaterial ska tillåta användning av materialet för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål.

Användningen av forskningsmaterialet ska vara avgiftsfri.

4 §

Forskningsmaterials format

Utgivare av forskningsmaterial ska göra forskningsmaterialet tillgängligt i alla redan existerande format och på alla redan existerande språkversioner. Forskningsmaterial ska dessutom göras tillgängliga i en elektronisk och maskinläsbar form med metadata som används allmänt om det är ändamålsenligt och möjligt utan oskäligt besvär.

5 §

Icke-diskriminering och jämlikt bemötande

Utgivare av forskningsmaterial ska behandla dem som använder forskningsmaterial på ett jämlikt sätt. För användningen av handlingar får ställas endast villkor som är objektiva, proportionerliga, icke-diskriminerande och motiverade enligt målet för allmänintresset.

6 §

Förbud mot exklusiva avtal

Avtal mellan utgivare av forskningsmaterial och tredje parter får inte innehålla ensamrätter som begränsar vidareutnyttjande om det inte är nödvändigt för att tillhandahålla en tjänst som gäller allmänt intresse. Grunderna för beviljande av ensamrätt ska ses över regelbundet minst vart tredje år.

Exklusiva avtal ska göras offentligt tillgängliga i ett allmänt datanät minst två månader innan de träder i kraft. De slutliga villkoren i sådana avtal ska vara öppna för insyn och göras offentligt tillgängliga i ett datanät.

Utgivare av forskningsmaterial ska göra rättsliga eller praktiska arrangemang som, utan att bevilja en exklusiv rättighet, syftar till eller kan antas leda till begränsad tillgänglighet för vidareutnyttjande av handlingar för andra enheter än de parter som deltar i arrangemanget, tillgängliga i ett allmänt datanät. Dessa rättsliga eller praktiska arrangemang ska göras tillgängliga i datanätet minst två månader innan de träder i kraft. Sådana rättsliga eller praktiska arrangemangs påverkan på tillgången till data ska ses över regelbundet och under alla omständigheter vart tredje år. De slutliga villkoren i sådana arrangemang ska vara offentliga och de ska göras offentligt tillgängliga i ett datanät.

7 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

Helsingfors den 20xx

Statsminister

Sanna Marin

..minister Förnamn Efternamn

Lag

om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) 1 §
2 mom.,
ändras 19 § 2 mom. och
fogas till lagen nya 24 a och 24 b § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens syfte

Genom denna lag genomförs till vissa delar
Europaparlamentets och rådets direktiv
2013/37/EU om ändring av direktiv
2003/98/EG om vidareutnyttjande av inform-
ation från den offentliga sektorn.

19 §

*Omvandling av informationsmaterial till
elektroniskt format och materialens tillgäng-
lighet*

Med beaktande av vad som särskilt före-
skrivs om rätten till information och om skydd
för personuppgifter, ska myndigheten ombe-
sörja att informationsmaterialet är tillgängligt
och att materialet inklusive beskrivningsupp-
gifter kan utnyttjas i ett allmänt maskinläsbart
format, om materialet direkt från originalfor-
matet kan omvandlas till maskinläsbart for-
mat.

Föreslagen lydelse

(upphävs)

19 §

*Omvandling av informationsmaterial till
elektroniskt format och materialens tillgäng-
lighet*

Med beaktande av vad som särskilt före-
skrivs om rätten till information och om skydd
för personuppgifter, ska myndigheten ombe-
sörja att informationsmaterialet är tillgängligt
och att materialet inklusive beskrivningsupp-
gifter kan utnyttjas i ett allmänt maskinläsbart
format, om materialet direkt från originalfor-
matet kan omvandlas till maskinläsbart for-
mat. *Värdefulla datamängder som avses i 24
b § 1 mom. i denna lag ska finnas tillgängliga
i maskinläsbar form.*

24 a §

*Tillgänglighet till information som uppdate-
ras ofta.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Information ska på begäran finnas tillgänglig med hjälp av tekniska gränssnitt genast efter att informationen har samlats in och vid behov som en bulknedladdning, om

- 1) den som får informationen enligt lag har särskild rätt att få information och behandla den,
- 2) informationen inte innehåller personuppgifter,
- 3) informationen uppdateras ofta eller i realtid och
- 4) informationen ändras eller föråldras snabbt.

Om det av ekonomiska eller tekniska orsaker medför oskäligt besvär för myndigheten att iaktta 1 mom. ska informationen finnas tillgänglig inom en sådan tidsfrist eller med sådana temporära tekniska begränsningar som inte i onödan försvårar utnyttjandet av den.

24 b §

Tillgänglighet till värdefulla datamängder

Med värdefulla datamängder avses datamängder vilkas publicering och arrangemang av vidareutnyttjande det har reglerats om [genom kommissionens genomförandeakter] på grund av deras ekonomiska eller sociala betydelse.

Värdefulla datamängder, som den som får informationen enligt lag har särskild rätt att få och rätt att behandla, ska på begäran finnas tillgängliga med hjälp av tekniska gränssnitt. Informationen ska vid behov även finnas tillgänglig som en bulknedladdning.

Om värdefulla datamängder och tillgången till dem föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet enligt vad som föreskrivs om dem i Europeiska unionens lagstiftning om inget annat föreskrivs på annat håll i lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 16 § 2 mom. och 34 § 1 mom. 5 punkten, sådana de lyder, 16 § 2 mom. i lag 385/2007 och 34 § 1 mom.5 punkten i lag 495/2005, och
fogas till 34 § 1 mom., sådant det lyder i lag 495/2005, en ny 6 punkt. som följer:

Gällande lydelse

16 §

Hur en handling skall lämnas ut

Av de offentliga uppgifterna i ett beslutsregister som förs av en myndighet med hjälp av automatisk databehandling har man rätt att få en kopia i form av en teknisk upptagning eller annars i elektronisk form, om inte särskilda skäl talar för något annat. Utlämnande av uppgifter i *motsvarande form* ur en annan offentlig handling beror på myndighetens prövning, om inte något annat föreskrivs. Kopior av videoinspelningar eller andra motsvarande upptagningar som en myndighet gjort vid förhör eller motsvarande händelser där någon hörs får dock lämnas ut endast om den person som hörs i upptagningen samtycker eller om det med hänsyn till upptagningens innehåll är uppenbart att utlämnandet av kopian inte innebär en kränkning av den hördas personliga integritet.

34 §

Avgifter

För utlämnande av en handling med stöd av 9 och 11 § tas ingen avgift ut när

5) lämnandet av den begärda handlingen ingår i myndighetens skyldighet att ge råd, höra eller informera.

Föreslagen lydelse

16 §

Hur en handling skall lämnas ut

Av de offentliga uppgifterna i ett beslutsregister som förs av en myndighet med hjälp av automatisk databehandling har man rätt att få en kopia i form av en teknisk upptagning eller annars i elektronisk form, om inte särskilda skäl talar för något annat. *På samma sätt har man rätt att få en kopia i elektronisk form av offentliga handlingar i elektronisk form som uppdateras ofta eller i realtid om handlingen till innehållet ändras eller föråldras snabbt och handlingen inte innehåller personuppgifter.* Utlämnande av uppgifter i *elektronisk form och som en teknisk upptagning* ur en annan offentlig handling beror på myndighetens prövning, om inte något annat föreskrivs. Kopior av videoinspelningar eller andra motsvarande upptagningar som en myndighet gjort vid förhör eller motsvarande händelser där någon hörs får dock lämnas ut endast om den person som hörs i upptagningen samtycker eller om det med hänsyn till upptagningens innehåll är uppenbart att utlämnandet av kopian inte innebär en kränkning av den hördas personliga integritet.

34 §

Avgifter

För utlämnande av en handling med stöd av 9 och 11 § tas ingen avgift ut när

5) lämnandet av den begärda handlingen ingår i myndighetens skyldighet att ge råd, höra eller informera;

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6) det gäller värdefulla datamängder som avses i 24 b 1 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen.

Denna lag träder i kraft den 2021.

Denna lags 34 § 1 mom.6 punkt tillämpas från och med X.X.2023 på värdefulla datamängder. För utlämnandet av dem ansvarar enligt denna lag

1) xxx,

2) xxx,

X) xxx.

På andra värdefulla datamängder tillämpas lagens 34 § 1 mom. 6 punkt efter att den trätt i kraft.